

FOGAK és teljes fogcsokor
szájpadlás nélkül,
a gyökerek eltá-
volítása főlegesen
Szakialista fog- és szájbetegségeknél.

FOG -tömések, arany
fogkoronák és
aranyhítek, tar-
tós porcelán- és
aranytömések. tis évi jóállással.

FOG -húsd teljes érzéketleni-
téssel; használaton,
régifogorokát átalakított
Videkiek egy nap alatt
kielégítettnek. — Mérsékelt árak.

Dr. HEGEDÜS JAKAB
fogorvos, egyetemi orvosudor,
Első Fővárosi Fogorvosi Intézet, Budapest,
VII., Erzsébet-körút 44. sz. I. emelet.

Hogyan lettem szép!

„En csunya voltam! Ig-
y kezdte elbeszélését egy fiatal
hölgy, akinek arcképe itt lát-
ható. Múltan sok szépségszerrel
hiába próbálkozott és már
közel álltam a kétségbeeséshez,
egy barátom tanácsára 4 do-
boz „Helin“-t rendeltem ma-
gamnak, melyet aztán utasítás
szerint használtam. Már néhány
nap múlva kellemesen meg-
lepve észrevettem, hogy az
arcomat elégtelenítő tisztá-
tlanságok halványultak, rit-
kultak, néhány hét után pedig
teljesen eltűntek, arcom szép
sima lett, tiszta és üde, arc-
színem rózsás és habos, kezim
aristokratikus fehérséget és
finomságot nyertek, úgy hogy
ismerősim, kik hosszú ideje
nem láttak, alig ismernek rám.
Amint eddig az utolsó voltam,

most hirtelen én lettem a
kényeztetett kedvencök és rövid
idő múlva azt mondták, hogy
én vagyok het vérmegyeinek a
legszébb leánya. Es így el is
nyertem választottam szerel-
mém, ki oltárhoz is vezetett.
Társaimmuk, kik még nem
kísértek meg e csodás szeri,
a legmelegebben ajánlalom,
hogy ha valami tisztatlanság
csújtja el arcukat, ha gyönyörű
üde színt akarnak kapni, s azt
megőrizni, hozassanak néhány
doboz „Helin“-t a főiskolából!

Vértés és Társa, Lugos I.
Kezelésre rendszeren szűkös 3
doboz „Helin“ vagy 2 doboz
„extra Helin“ használati utasítá-
ssal, csomagolással, bércmen-
tesítve 26 korona 30 fillér.

Pénzét vissza-
fizetem, ha

tyukszem-szemölcs,
bőrkeményedést a Rix-balzsam
három nap alatt fájdalom nélkül
gyökerestől ki nem irtja. Ezreke-
menő hála- és köszönőiratok. Ara
jóállító levélrel 2,40 K. üvegekint,
3 üveg 5,50 K és 6 üveg 8,50 K.
KEMÉNY, Kassa I. Postaórák 12/123

HIRDETÉSEK

- felvételnek
- a kiadó-
- hivatalban
- BUDAPEST,
- Egyetem-u. 4.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)
A főváros első és
legnépszerűbb cipke-
tisztító, vegytisz-
tító és kalptisztító
gyári intézete.
II. Fő-utca 27, IV. Eskü-út 6, Keckeméti-
utca 14, V. Harminczad-utca 4, VI. Teréz-
körút 39, Andrassy-út 16, VIII. József-krt 2. Telefon: Józsa. 2-37.

Betegápolási cikkek

Báthort előtti elsőrendű művegek, újs választékban:
lármérők, villamos testmelegítő, gyógyvillanykészülé-
kek, cs. és kir. szab. stryktók, egyenestartók, has-
kötők, valamint az összes ortopédiai készülékek u. m.
műlékek, műkezek, a technika legújabb eredménye-
szerint kaphatók.
KELETI J. orvosi műszergyárban
Budapest, IV., Koronaherczeg-u. 17.

Gabona-kézimalom

(Törv. védve.)
Eredeti gabona-
kézimalom, erős
tárgya, vagy vas-
burkolatban elő-
törvel és csigá-
val, igen alkalmas minden
gabonafajtának finom, v.
dara őrlésére: egyszerű,
de igen tartós kivitelű,
kieseríthető őrlőablával,
tömörített anyagból és a
legerősebb használatnál is
majdnem elpusztíthatlan.
4. sz. modell kézi forgá-
tyuval kis üzem számára
160.— K. 5. sz. modell
kézi lendítőkerékkel,
nagyobb üzem számára
200.— K. 6. sz.
modell lendítőkerék-
kel 240.— K. Tar-
talék-őrlőablák árja
8.— kor., masszív
állványok fából, vagy
vasból főként 80.—
kor. külön.
Szerküldés ab Wien 20.— korona stíleg beküldés ele-
nében, hátrahát utánvételt a vezérkönyvet által
MAX BÖHNEL, WIEN, IV. Margaretenstrasse 27, Abt.
Ismételőknak prospektusok díjtalanok.

Olvassa a hirdetéseket!

ELSŐRENDÜ
hegyaljai szőlőoltványok és
floxeramentes
hazai magántermők
melyekből a es. és kir. udvari
szőlők részére is nagyobb meny-
nyiség szállítatik, még kaphatók.
Kiváratra árjegyzéket küld. — Cím:
„NOVA“ szőlőkezelőség, Arad, Szabadság-tér 10.

Yes-Qui-Si
a czíme annak az előnyö-
sen ismert folyóiratnak,
melyből a legkönnyebben és
leggyorsabban lehet biztos
sikerral megtanulni az
angol, francia és német
világnyelveket. Mutatóvány-
számot ingyen küld a Yes-
Qui-Si kiadóhivatala Buda-
pest, III., Lajos-utca 92.

Alapítva 1910-ben.
HALTENBERGER BÉLA, Kassa.
Ruhafestés, vegytisztítás, gallértisztítás.
A gyár teljes üzemben van.
Gyász esetben ruhafestés feketére és egyen-
ruhák tisztítása soronkívül.

Hajnövesztő, amilyen még
nem létezett.
Rövid idő alatt dús hajat növeszt és meg-
akadályozza a hajhullást, megőrzi a korai
öregülést és az ősz hajnak eredeti szinét
visszaadja. Egy hónap alatt fényes ered-
mény. Ara 15 és 20 K. BOTAR Z. REGINA
kozmetikai műintézete.
Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. I. em.
Arczapolás, arcgőzölés és villanymasszázs egész nap.

Gyógyfürdők és gyógyintézetek r. t.
Vezérigazgató:
Dr. Lakatos Viktor
főorvos
ABBAZIAI SZANATORIUMAI
A katonai engedélyeket
s központi iroda 8 nap
alatt szerzi meg.
A spanyol nátha utáni rekónvalenseknél Abbázai
enyhe kitűnő hatással van.
Jelgyezéseket november decembar és január
hónapokra elfogad a központi iroda (Budapest,
V., Vilmos császár-út 36-38) Telefon 113-113.

WÁGNER

**A legkellemesebb otthoni szó-
rakozás egy tölcsernélküli
beszélőgép**

Gyönyörű kiállítáén, hangverseny-hangdobozzal, erős óraműszerkezettel,
szépen adja vissza a **leghíresebb énekessék** által énekelt dalokat és
zenekari hangversenyeket.

Ára 200.— korona.
Még finomabb kivitelben 300.— koronától 1000.— koronáig

1918. évi októberben újabb felvett kétoldalu 14 koronás hanglemezek:

„Térkép“ dal Zokogva sir az ősz Bakanóták I-II rész Felejtse el, hogy hűtlen Pécskai cigányoson Az őrszem! Újdonság Kék Adria! Kittiú „Kannibalnó“ újdonság! Klari, Klarinétós Tréfás!	Ejféltan Pesten Budan Vasárnap várom a Hoppa Sári, Magnás Miska Megjött a Sári Tréfás! Kenguru tánc Újdonság! Fávehazi Konrad (Névtel) Édes anyám hagyjon Megaradt a patak Katonatemetés (zenekar)	Tiszaparti nóták A Kárpátok gerincein Kár, kár, kár Szerzestok lányok (Trifás) Üzenetet hoztam Levelet kapott Wacht am Rhein Operafelvétel nagy választékban
--	--	--

WÁGNER

„Hangszer-Király“
Országsszerte elismert elsőrendű magyar hangszer és beszélőgépek áruháza.
Budapest, VIII., József-körút 15. sz.
Fiók; Ráday-utca 18. Telefon József 35-92.
Hangszerjegyék ingyen! — „Wagner“ névre ügyelni! Előleg kü-
dendő! Használt, törött hanglemezeket becserelelünk!
Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

VASÁRNAPI UJSÁG
44. SZÁM. 1918. (65. ÉVFOLYAM.)
SZERKESZTŐ: **HOITSY PÁL**
BUDAPEST, NOVEMBER HÓ 3.
Szerkesztőiroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.
Egyes szám ára 80 fillér.
Előfizetési feltételek:
Egészévre — 40.— korona.
Félévre — 20.— korona.
Negyedévre — 10.— korona.
Külföldi előfizetésekhöz a postallag meg-
határozott viteldíj is esatolandó.

A KIRÁLYI PÁRT AZ EGYETEM KAPUJÁNÁL FOGADJA GRÓF ZICHY JÁNOS VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTER.
A KIRÁLYI PÁR DEBRECZENBEN.

PÜNKÖSDI PRÉDIKÁCIÓ

REGÉNY. — IRTA HAVAS GYULA.

(Folytatás.)

VIII.

A kollégium homlokzatán, mind a két kapu felett, két óriási zászló lengt a méltóság teljében, lágy hullámzással dagadozva és leomolva a szélben. A kapuk előtt élénk morajjal gyülekeztek az ifjúság, lassan elrendezkedve a különböző fakultások zászlói alatt. Mikor valamennyire már rendben állottak, nagy püsszegés támadt, gyorsan terjedve és erősödve, mint valami szélrohám. Azután a hirtelen csendben valaki a feljárt lépcsőzetére állt. Az irodalmi társaság elnöke volt, fekete ruhában, nemzeti színű szalaggal. Messze kiáltó, harsány hangon beszélni kezdett, mindjárt az első szavakban a legnagyobb hévvel, szenvedélyesen:

— Nemes ifjúság! Magyar testvéreim! A régi időkben, ha veszélyben volt a hazá, meghordozták a véres kardot az országban. Ma más időkben élünk...

— Úgy van! — sikoltott közbe valaki éles hangon, a legtisztább jóindulattal és lelkesedéssel s nagyon csodálkozott, mikor látta, hogy mindenfelől leintik.

A szónok nem zavartatva folytatta: — de én ma is szeretném végighordozni azt a véres kardot a városban és lángoló szóval kiáltani az emberek közé: fegyverre magyar! Egyszerre kétfelől támadt házakra a galád ellenség, egyszerre borult lángba a láthatár délen és észkon. Ma már bömbölnek az ágyúk és ropognak a fegyverek, hogy véres fejfel kergessük vissza az ellent ennek a drága földnek határaitól, melyet egy ezredéven át annyi vért és könnyel öntöttünk. Szent lelkesedéssel hisszük...

Hangja egyre növekvő erővel zengett és szavai egyre feszültebb esend néma lüktetése közben robantak ki, felgyújtva az arczokat és fanatikus tűzbe borítva a szemeket. A mi láz, hit és rajongás régi márciusi ünnepélyeken égett a lelkekben, a mi vak és lázas ösztön lappangó tűze csak parázslott, az mind feléledt most mindenki és emésztő, túlaradó lángokkal szinte az egéki esapott fel.

A szónok most a végsőkig fokozott extázis könnyesen érzéki és kacagva felsíró hangján elharsogta az utolsó mondatot:

— Ha Isten velünk, ki ellenünk?!
És ekkor a lelkesült hangok olyan tombolása tört fel, hogy megreszkettek a kollégium ablakai, mintha vihar rázná őket. És a hatalmas zászlók is fellendültek, az ég felé dagadva, mely és végtelen lélegzet mámorában.

Azután a himnusz énekése közben lassú hűmpölygással megmozdult a tömeg és elkanyarodva a templom mellett, mint folyam a tengerbe, úgy ömlött a másik, sokkal hatalmasabb menetbe, a mely már indulóban elárasztotta a főutcát. A házakon mindenütt zászlók lengtek diadalmasan és a kitért ablakokból női fejek dús virágzása integetett ragyogva.

György az állomástól jövet szembetalálkozott a menettel és meg kellett állnia. Itt nem lehetett menni semerre, csak egy irányban a tüntető felvonulással, a mely árvízként öntötte el az utcát és ellenállhatatlan erővel sodort magával mindenkit, a ki útjába akadt.

Egy pillanatil szédülve nézte a zászlóerdő mámoros, ájult hullámzását és boldog fardással érezte, a mint a mindent betöltő, viharos zúgású ének hatalmas erővel, részegítő zengéssel zuhog rá. Azután észrevette a menetben a teológusok sorait és gyorsan közéjük állt, átadva magát a lelkesedés és rajongás boldog lendületének.

E perczben senki sem gondolt arra, hogy a határokon már fénytelen szemmel és sárga arccal fekszenek az első halottak, kiáltó némasággal a boldog ég alatt, egymás mellett barát és ellenség.

Lassan tűzbe jött és felfordult az egész város.

A főeren katonazene szólt, de a nagydob döngő ritmusa, a trombiták indulatos harsogása és a bombardonok bömbölése csak mint halk kíséret szűrődött át a tömeg hatalmas zsongásán.

Mikor már bejárták a főbb utcákat és újra a nagytemplom elé értek, a kollégiumi ifjúság kikanyarodott a tömegből és a püspöki palota elé vonult.

— Erős várunk nekünk az Isten... — ezt énekelték és a hogy az első sor elhangzott, megjelent az erkélyen a püspök hatalmas alakja. Felindultan pödörgette tömör bajuszát és úgy tetszett, a vkony vaskorlát menten kettétörök kezeinek izmos markolása alatt. Háta mögött, a félig nyitva maradt ajtóban, pirosarozú, telt idomú lány jelent meg és pajkosan intett le, de egy méltóságos, lassú legyintés visszazúta a szobába.

A püspök beszédet mondott, a melynek végén lelkes szavakkal szólította fel az ifjakat, hogy lépjenek be önként a hadseregbe. E perczben maga is ózintén kívánta, bár ifjú lenne még és hasonlóképpen cselekedhetnék.

A beszéd hatása alatt mágnaj mindnyájan jelentkeztek a városházán, jóformán csak a teológusok egy nagyon kis csoportja nem. Ezek nem tartották összegevezethetőnek a vallás parancolataival a katonai szolgálatot és a háborút. Hajnal János is velük tartott, mintegy hallgatag megállapodásban, bár más-különbösem kedvelte a tübzúgók kicsiny társaságát.

A teológusok között a csodálkozás halk moraja támadt, mikor észrevették, hogy György is ott sétál a városháza udvarán, egyedül, távol a többiekől. Körülvették és nagy lármával üdvözölték.

— Mégis derék ember vagy, — mondta az irodalmi társaság elnöke, leereszkedő jóindulattal — én mindig mondtam!

IX.

Csak szeptemberben kellett berukkolni. Czel-talan bolyongásokban és a győzelmű híreken való túlzott lelkesedésekben teltek a zavaros hangulatú napok. És hirtelen, megrádvá eszmélt rá, hogy pár nap mulva el kell utaznia Pestre, jelentkezni ezrednél.

Délután még egy sétát tett a derűs őszi nap-sütésben, mintegy búcsúképpen a várostól, a melynek a képe egyszerre kedvesnek és feledhetetlennek tűnt előtte, mint általában a helyé, a honnan távozóban van az ember. Nézése szeretettel, bevezőbe járta végig a régi házak sorfalát, a mint elhúzódik a templomig. És míg elhaladt az ismerős ablakok alatt, az ismeretlen lányokra gondolt, a kikkel szűzies viszonya volt a naponkénti találkozásban s szemek forró és mély összevillanásaiban. Többé talán nem látom őket, — mondta magában és örült ennek a fájdalomtalan kis szomorúságnak.

Villamosra szállt, hogy kimenjen az erdőre és szembe ült a napütéssel, félig lehunyva szemét. Pár percz mulva feltorlódt a kocsiablak előtt a templom idomtalan tömege és komoran ellakarta a kilátást, borulatba vonva a kocsi belsejét. És a mikor újra kiderült, fel-élénkületen, az emlékek egész áradatában nézett a kert felé, a mely mögött a kollégium állt, a nagy, szürke épület, kedves kopottságában, csendes és öreg bölcsesség merengésével a napfényben. Fakult oszlopival, homlokán a régi felírás nemes betűvel derűsen állt ott s nagy tömegében is kecsesen, mint valami drága régiség, porleptten, letűnt századok ódon illatával a mindenség múzeumában, a végtelen kék ég örök buraja alatt. A második emeleten nyitva volt néhány ablak, remegve az enyhe áramlatok érintésében s ifjú és tüzes tündökléssel tánczolt rajtuk a napfény, mint furcsa glória az egész épület halott nyugalma

felett. És valami zsoldári fenségű melódia áradt ki, az ég felé, idáig zengve a percznyi csendben, míg állt a villamos. Ahát és tiszta bánat s boldogság szárnyalt ez énekben, a mint a férfias baritonok komor derűje harsogott s a fájdalmas tenorok lágy és édes remegése sírt, fájó harmóniában.

E perczben látta magát, mint ballagott fel az évek hosszú során, naponta a korhadó falépcsőn s mint sétálgatót hallgatag esteiken az öreg ház előtt, a lehullott akácok halvány-sárga és halott illatú szőnyegén. És míg tovaszaladt vele a villamos, végtelen boldogtalanságot érzett és kedve lett volna leugrani, odarohanni az immár eltűnő kapu elé és leborulni az öreg lépcsőre, mindent feloldó és megszentelő zokogásban.

Az erdőben sokan voltak és minthogy senki-vel sem akart találkozni, az országútán haladva megkerülte a sétatanyolat. Túl a vasúti töltésen sötétlett a tulajdonképpeni erdő, gondozatlanul, hűs és vad zárkózottságban, az évtizedes avar túlerett, fanyar illatú csendjével a roppant fák alatt.

Szinte öntudatlanul ment az elhagyott ösvényen, melyen annyiszor járt és a domboldalhoz jutott, a hol tanulni szokott s még inkább lusta tündökléssel gondolkodni azon, hogy érdemes-e tanulni. Lehevert és tompa, kábult merengéssel nézett a lombok közé.

Hirtelen arra eszmélt, hogy nevé szólnak: — György!... Mért bújsz előlem?

János közeledett és mosolyogva nyujtotta kezét:

— Talán el se köszöntél volna tőlem? — leült György mellé, a fűbe. — De nekem van annyi eszem, hogy megtaláljalak, ha kereslek, hát csakugyan bevonulsz?

— Be.

— Rosszul teszed. Nem neked való az. Ha én tenném, még volna valami értelme...

— Hát mért nem teszed tulajdonképpen?

János zavartan felelt:

— Tudja Isten! Talán csak azért, mert már törvény, hogy mi összecseréljük az életünket... Hiszen te szoktad mondani...

De ez a beszélgetés egyiküknek sem volt kedvére való és elhallgattak. Minden átmenet nélkül János előadta a legfrissebb harizteri híreket. Azután elmondta, hogy látott egy katonát, a ki valami egészen furcsa betegséget kapott az ágyútűzben. Most állandóan egész testében reszket és saját sárga, bizonytalan mozdulatokkal kapkodja a lábait, mint holmi gazdtalan szerszámokat, a miket úgy ragasztottak hozzá a testhez.

Ezen sokáig vitakoztak és csak akkor indultak hazafelé, mikor az azúr már halványodni kezdett az erdő felett. Ekkor György így szólt:

— Valamire akarlak kérni. Vedd át majd a legéziómat; én megígértem, hogy valami jókedvű fiút küldök magam helyett. És bizonyos okokból... mellékes, hogy miért... szóval kellemetlen volna nekem akárkit elképzelni ott...

— Miért ne? — mondta János egészen egyszerűen, készséggel. Azután jókedvűen a vállára ütött Györgynek:

— Ámbár karácsonyra vége lesz az egésznek, te is régen meggondoltad már a dolgot és elmehetsz szépen legézióba.

György nem szólt semmit. Úgy érezte, hogy barátja különös, meleg sietséggel vállalkozik erre a helyettesítésre és kiátva nézett az arczába. De János nyugodt, elfogulatlan derűvel haladt mellette. Egy fiatal lány ment pár lépésre előttük, feltűnően rövid szoknyában, formás lábakkal; ezt nézte.

— Hiába, ez a legszebb dolog a világon! — mondta, mintha évtizedek tapasztalatai alapján jött volna rá erre az igazságra.

És György magában igazat adott neki.

DE HAJDU TIBOR, A MOST ELHUNYT PANNONHALMI FŐPÁRT.

X.

Egész nap katonavonatok robotgok el a ellenkező irányban, a határ felé, szüntelen egymásutánban. Zászlók és virágok viharos tarkasága sodródott be ilyenkor szélesebb tovatűnés-sel a lelkes és részeg dalok váratlanul beharogó és hirtelen elhaló zajával, a mint elcsörtettek a vonat mellett, a mely Györgyöt a fővárosba vitte. Gyakran meg kellett állniuk a nyílt pályán és sokáig vesztegelni.

Délután már fájt a feje a kőszénfüsttől és a sok cigarettától. Kiment a folyosóra, friss levegőt szívni. A sarokban, a kalauz fülkájénél, kellemetlenül csúnya, diákforma fiú beszélgett egy erősen pattanásos lánnyal. Szorosan egymás mellett álltak, hogy a vonat hevesebb zökkenéseivel összesimulhassanak és roppant hévvel üdvaroltak, szemek mohó és indokolatlanulak tetsző összevillanásaival. Egy ideig őket nézte, míg a lány hirtelen, mint a ki megérzi, hogy figyelik, megfordult s nagy fölényvel és haraggal végignézte és némi sajnálattal is, nem tudni, miért.

György visszament a fülkébe és az ablak mellé húzódt. Számot akart vetni magával s úgy rakosgatta az emlékeit és terveit, hidegen és pontosan, mint a pénztárczában szokás rendezni a pénzt, külön rakva az aprót és a nagyot.

Úgy érezte, hogy bizonytalan és tévétel életében a vak véletlen, a sors jött segítségére. Mintha ezt mondta volna neki: Vedd magad az én karjaimba húnyt szemekkel és öntudatlanul. Ime felfordítom a világot és a nagy és hősi mozdulatok tömegeibe terelem az embere-

KÖZÉPEN A SZÓNOKOK: Garbai Sándor, Fényes László és Hock János.

ket. A legősb, legszentebb és legvadabb indulatok viharába dobtak, egy nagy lángolásba, a hol az élet legnagyobb intenzitása lobog fel és egyben a legkönyveműbb, leghazárabb értékelése őrzöng. Ime, a vonagló zászlók, a lüktető szívek, a remegő testek, a száguldó paripák, a bömbölő ágyúk nagyszerű és borzalmas káosza: rajta, próbálj szerencsét és ragyogj és rohanj a szent tébolyban, vagy hullj el büszkén és boldogan, lázas ihletben úgy látva életed kibunyitát, mint egy szikra elröppenését a tűzőzönben, egy eldobott cigarettá hűnyó parázsát egy égő város lángtengerében...

Efféléket gondolt magában tompa, bizonytalan lelkesedéssel, míg lassan besötétedett. — Bíz az istenség vezető kezére le — mondogatta sokáig, újra és újra, a kerek katógó ritmusára, örülve, hogy talált egy sort, a mely körülbelül illik helyzetéhez. És mozdulatlanul ült a kellemes homályban és végül zibbadi, tündő szenderegésbe merült.

A vonat nagyot zökkeni, azután alig észrevehetően lassulva nagy csetlés-botlásal zakatolt át a sűrű egymásutánban következő váltókon. Kétoldalt sárga, zöld és vörös fények vonultak el fantasztikus, lázas inamodással és homályos alakok futkostak bizonytalan körvonallakkal a sínek közt. Magasra emelt karok lámpákat lóbáltak furcsa, lágy körözéssel és ideges füttyök sírtak mindenfelől.

És mikor elhagyta a pályaudvar hatalmas, komor csarnokát és megállt az esti világításban tündöklő téren, a szédült és czéltalannak látszó forgatagban, az elzajló kocsi és siető emberek lázas tolongásában, olyan érzése volt, mintha a mély álomból ébredőnek egy reggel a nap helyett valami új, káprázatosabb égitest ragyogna szemébe.

— Im hát az Élet! — gondolta mély, friss lélegzettel és tisztán látta maga előtt ezt a szót, mintegy a levegőbe írva, nagy kezdőbetűvel, a hogy mostanában olvasta divatos írásokban. De ez a lendület rögtön aláhanyatlott és csüggedést érzett s nem tudta, miért.

Csaknem egy óráig bolyongott és háromszor is helytelen irányba tévedt, míg végre megtalálta az utcát, a hol a kaszárnya volt. Hosszú, magas kőfal mellett haladt, a mikor hirtelen, mintha a föld alól ugrott volna elő, szuronyos katona állott előtte:

— A másik oldalon!

— Mi van a másik oldalon?

— Csak ott szabad menni!

Átvágott a kocsitúton. Néhány pefezig ment még és ott állott a kapu előtt, a melyhez fegyveres, tölténytáskás őrt támaszkodott, az állva alvók sajtáságos, csendes ingadozásával. Időnként tévételben és lomhán megmozdult a feje, szomorúan a gázlámpa sávir fényében.

— Mit akar? — kérdezte, felnyitva szemét, a melyből végtelen unalom és érzésteleenség meredt elő.

— Brukolltam! — felelte György röviden, akaratlan erélyvel és önkéntelenül némi katonás önértettel.

— Jöjjön reggel! (Folytatása következik.)

GRÓF KÁROLYI MIHÁLY.

SZABADSÁG NÉPE.

Szabadság büszke nemzetének
Mondod te, népem, magadat.
S mi vagy? Mi voltál? Századévek
Csak rabságod felől regélnek...
S ezt már szégyelned sem szabad!

Minek? Hisz itt élsz ezer éve!
S lánczát ha tépte is kezéd,
Húsdod javát is vele tépte
S míg verbe fagyttál, rád cserébe
Új lánczot bárki verhetett.

S óh vertek rád oly cifra lánczot
Ten-aranyadból nemzetem,
Hogy immár rabláncznak se látod —
Magyar szabadság — im ez áll ott
Bavésve minden láncz-szemen!

Csak csörgesd büszkén!... Börtönében
Úgy tesz a bomlott lelki rab.
S ó alkotmányod vára, népem,
Ha börtönöddé válna éppen,
Ily rabnál is légy boldogabb!

... Hazug szabadság gyöngye népe,
Ha lesz fiad még, hősi, nagy,
Ki lánczot, börtönt zúna, tépne,
Bízd csak — mint szoktad — vézretere,
Hadd vesszen, hogy te megmaradj!

Szabadság hősi nemzetének
Úgy valld tovább is magadat!
Óh pusztulástól sohasé féltlek...
A rabszolgák — örökre élnek...
Még csak meghalnod sem szabad!

Telekes Béla.

EGY BETŰ.

Ebeszélés. — Ista Lakatos László.

Az este nagy volt. Az ég csillagokat szórt London fölé, a Themse úgy illatozott, mint egy fiatal fa, részeg népek kurjantottak az utakon, millió lámpa égett mindenfelé, a hold inceskedően követett futó kocsikat, a város végén fináncok cselédekkel cizéztek, a király úgy aludt, mint egy favágó, a városnak, a víznek és a mezőknek a szaga egybelellezett, egy nagy fekete bundás felhő esőt ígért reggelre és sok asszony hiába várta haza az emberét. Nagy este volt és egy korszakallas francia úr ezüstfogantus palczájával a külvárosi utcák közvetén a Marseillaisét dobolta.

Stendhal most arra gondolt, a mi elmúlt. Moszkvában járt a császárral és most is azon esudálkozott, hogy az a tűz — akkor — miért volt olyan nagy dolog. Ott akkor csak a füst bántotta, a szemét csipte, az orrát csiklandozta, mindenuntalan tüsszentenie kellett, fursák voltak a sivalkodó oroszok, piszkos dunnákat dobáltak az ablakokból a havas utcára... Grenoble, ott született és a piját halálosan gyűlölte azóta, hogy az özvegyemberként a sógor-nőjét vitte a kihűlt nászgyába. Trieste... Civitavecchia... a tenger mindenütt szép... A konzuli évei jutottak eszébe, hirtelen gyermek-kora, a nő, a kibe kis fiúként szerelmes volt, később a többi nők, a tábornokné, nagyon mulatságos volt valóban, egyszerre csalta az urat vele is, a sógorával is, na és milyen büszke volt az asszony, a mikor Napoleon grófokat csinált belőlük... Talán ára volt ennek is? És ha volt?... Fontos ez? Mit jelenthetett Napoleonnak egy nővel több és mit a tábornoknéknak egy férfival több... Egy marsillesi leányra gondolt még, a kinek az arca mindig friss almaszagot juttatott eszébe. Semmi. Minden nő semmi és csak egy volt... Két részeg matróz jött most. Káromkodtak. Az egyik a királyné nevét mondta és hozzá meg egy szót, a legcsunyábbat, a mit nőről mondani lehet.

Stendhal kitért előlük. Ment tovább. Rothadl gyümölcs szaga zsúfolta a fegyelmetlen külvárosi utcákat. Olyan volt, mint egy furesa ravatal illat, az ablakok mindenütt zárva, dal nem lehetett hallani. Stendhal valami nagyon

szépre vágyott, látni, hallani valamit, a mi megragadja ezen a lusta és mégis nyugtalan tavaszi estén, a mikor olyan nagyon szeretett volna gondolni valakire. És hirtelen...

Ez nagyon kevés volt és mégis nagyon sok. Deszka palánkon egy D betű. Nagy D, ügyetlen kéz pingálta ide pincsréttel és D-vel kezdődött az ő neve is. A férje családja neve volt, szép kemény lengyel név, a kalandor grófé, a kihez feleségül ment és ő ezt a nevet is szerette, épen úgy, mint az ő-borszínű arany haját. Stendhal hét évig szenvedett a szalonjában. A hét esztendő a milánói szalonban!... A zsebébe nyúlt most és kiszedte a cseledt, a mit mindig magánál hordott. A sírfelirata lesz ez egykor, ő maga szövegezte és ennyi az egész, drága és rövid hazugság: *Arrigo Beyle, Milanese*. Becsapja a világot és mint milánói polgár fog a föld alatt fektüdni, mert csak ott élt, csak az számít, a hét év, a mit Milanóban töltött, mint a császár konzulja, mint D engedelmis bolondja. Ezért volt minden és csak ettől volt minden. Azóta írt tizenhét könyvet Olaszországról és azóta, ha magában van, csak ezen a nyelven tud gondolkozni, a mely könyvű, mint az öröm, ám cseggő is, mint a fájdalom.

— Lombardia — szólt — Milano — és e szavakat úgy mondta, mintha női nevek volnának. A palánknak dőlt, bámulta a D betűt, mint egy arcot.

Tovább vándorogott. Szégyelte az elérzékenyülését, a mi már nem illett hozzá. Ifjúság. Csak a nagyon nagy embereknek kellett volna szabad megöregedniük, a kinek ez mindegy, mert ők az esztendőknél kívül élnek. Ő ha híres volna, a mint megérdemelné. Ha megegyeztetna fiatal lenni, nyugtalan, mint a mikor először szeretett kilenczéves korában.

... Spring is coming — dalolták egy házból és a fiatal nő hangja úgy nyúlt ki az ablakból Stendhal felé, mint egy nagyon fehér kéz. Föl-emelte arcát és nem is tudta, hogy miért, de megemelte homályos színű posztóból való kurtóka-piáját. Spring is coming... Tavasz megjő. Stendhal, mint egy embert, kala-piával köszöntötte e szavakat, az első jót, amit ez estén kapott. A fiatal nő elfogadta a köszöntést, rámosolygott és Stendhal betért az udvarra, a hol hosszú zsinórokról szép gyümölcs lógott alá: frissen mosott szagos női fehérruha.

Három lépcsőn botorkált fel és a szoba, a hová lépett, olyan kicsi volt, hogy szinte beleütközött. Három szőke volt bent. Az egyik kezét adott neki, a másik kicsiny masinában házi sört főzött, a harmadik dalolt. Olyan egyszerűek voltak, olyan kedvesek és a szemük is olyan tiszta. Stendhal za varban volt. Hová tévedt? Mosolyogtak, szerényen sörrel kínálták meg és az az egyik elkérte az óralánczáról alálógó ezüst amulettet. A férfi balogul restelkedett. Ezt tőle csepte el egykor és most, ezen a helyen... Kockás mellénye zsebébe rejtette a potom-olegó kincset.

— Evelyne — mutatkozott be az egyik.
— Ágnes — a másik!
— Mary — a harmadik.
— Henry — mormogta Stendhal és savanyú lett a szája.

Óreg volt és neki, a ki azt a csodálatos könyvet írta a szerelemről, most már csak ez jutott. Ezek. De kedvesek és milyen piczik, három apró baba, a szoba is akkora, mint egy szivarskatalya. Mintha játékok között volna és az egész házban az egyetlen felnőt leny az ő öregsége. És milyen szerények! A sőrüket is maguk főzik, a ruhájukat, a mi az udvaron szárad, maguk mosják és a dalaikat is bizonyára maguk találják ki.

Ágnes hirtelen kacagni kezdett. De milyen kicsi volt a kacagása is és a hangja nem mert a szoba alacsony fapadmalyaig se fölérni. Megfogta Stendhal balkarját és a kabátja mutatott. Valóban kacagni való is volt. A kávészínű hosszú kabátban piros folt. Stendhal magával hozta a D betűt, ide... Föl-emelte a balkönyökét, hogy jobb kezével leporolja a piros krétát. Ágnes kedves kis cselédként ugrott mellé, majd ő segít. De a férfi ridegen elkapta könyökét. Futni szeretett volna.

— Megbántottam?... Ne haragudjék, igazán nem akartam — szólt Ágnes.

Szomorú bocsánatkéréssel nézett a férfira. Nem tudta, miről van szó, azt hitte, a kacagása sértette az idegen urat és nagyon picizt azt is megérezte, hogy az őt lenézi. De miért?... Istenem. Ágnes azért jó lánynak tudta magát. Vizes lett a szeme és szomorú nézését fölkinálta a férfinak. Az ránézett a nőre és hirtelen úgy érezte, hogy annak ostoba bánatában az ő nagy szenvedése is tükrözik, mint néhány emberi arc gyakran a víz könyű felületén.

— Hét esztendő — e két szót látta most maga előtt a levegőben, betűkkel tisztán kihívta. — Milano — szerette volna suttogni... A kőolaj lámpás lángjában sok D betű karikázott, az ablakon a tavasz kopogott és Ágnes két barátjáné úgy ült a szalmafonátú padon, mint két iskolásleányka.

Stendhal lehajolt Ágneshez és a kis leány karját meleg-szorosan az öreg ember nyaka köré fonta. Szájuk egymásra tapadt és Ágnes — mintha csak igazi szerelem volna — apró fogával beleharapott a férfi ajkába. Perczeig voltak így, azután a leány lehullott a férfiről. De a fog nyoma még ott maradt, a hara pás, a fájás. Ez jó volt.

— Köszönöm — mondta Stendhal és emléke megéskolta Ágnes kezét.

A 200 ESZTENDŐS HIMLŐOLTÁS.

Minapi adáz ellenségünk és reménybeli jó szomszédunk: az orosz, nemcsak a katonáit, hanem a mikrobáit is mobilizálta ellenünk, olyan ellenséget, mely még kevésbé respektálja a genfi konvenziót, mint azt a gazdája tette. Ez az ellenség főképen azért veszedelmes, mert még a béke megkötése után is a nyakunkon maradhat és tovább pusztíthat köztünk.

A kelet piszokfészkeiből a járványok egész sora kelt útra és árasztott el bennünket, olyan nyavalyák, melyektől a békés fejlődés hosszú éveiben a higiéniai felvilágosodás előrehaladásával, lassankint teljesen megszabadultunk és a melyeket az újabb nemzedék már csak hírből ismert.

Az oroszok a könnyebben kipsztható férgek milliárdjain kívül a kolerát, a kütéses tifuszt és a himlőt hozták a nyakunkra.

Ez utóbbiról, főképen pedig a himlő ellen való védekezés módjáról, a himlőoltásról akarunk itt egyet-mást elmondani abból az alkalomból, hogy a most elmúlt évben volt 200 esztendeje annak, hogy orvos első ízben oltott be embert a himlő ellen.

A himlőjárványok hazája és főfészke Kína, a hol már Krisztus születése előtt 1700 évvel történik a himlőről említés. Európába a VI. században jutott el. Szerencsére a mi világrészünk

sem olyan alkalmas talaj a himlő részére, mint Ázsia. Európában csak kezdetben, a behurcoláskor, szoktak a himlőjárványok nagyobb méreteket ölteni, azután lassan egyre enyhülnek és csak akkor lobbannak ismét föl, ha keletről új behurcolás történik.

A mi a himlőbetegség előidéző okát illeti, tekintve a baj erősen fertőző, rendkívül ragadós voltát, kétségtelennek kell tartani, hogy mint a többi fertőző-ragadós betegségnél, a himlőnek is valamilyen mikroba az okozója. Mind-egyik azonban nem tudták a himlő mikrobáját megtalálni, nyilvánvalóan azért, mert ez a mikroba olyan picinyke, hogy a mostani, erősen nagyító mikroszkóppal sem lehet megtalálni, úgynevezett ultramikroszkópos mikroba.

A himlővel való fertőződés módjaira vonatkozóan sem tudnak bizonyosat az orvosok, csak sejtik, hogy azok az eddig még nem ismeretes mikrobák a belehelt levegővel az orra jutnak és ennek nyálkahártyáján megtelepednek, a honnan azután megerősödvé és megszaorodva a véráram a test minden részébe elviszi őket. A fertőződés után körülbelül tíz napon át semmiféle jele a bekövetkezett megbetegedésnek nem mutatkozik. Ez az úgynevezett lapangási időszak. Csak a tizedik napon túl veszi kezdetét a betegség.

A himlőbetegek 20-30 százaléka bele szokott halni ebbe a súlyos bajba és a kik szerencsésen kilábolnak belőle, azok is egész életükön át a bőrükön hordják az emléket: az elcsúfító himlőhelyeket.

Természetes dolog, hogy az emberiségnek ez a veszedelmes ellensége, a mely még életben maradó áldozataira is rásütö eltorzító bélyegét, arra ösztönözte már régi időkben az embereket, hogy valamilyen védelmet eszeljenek ki ellene.

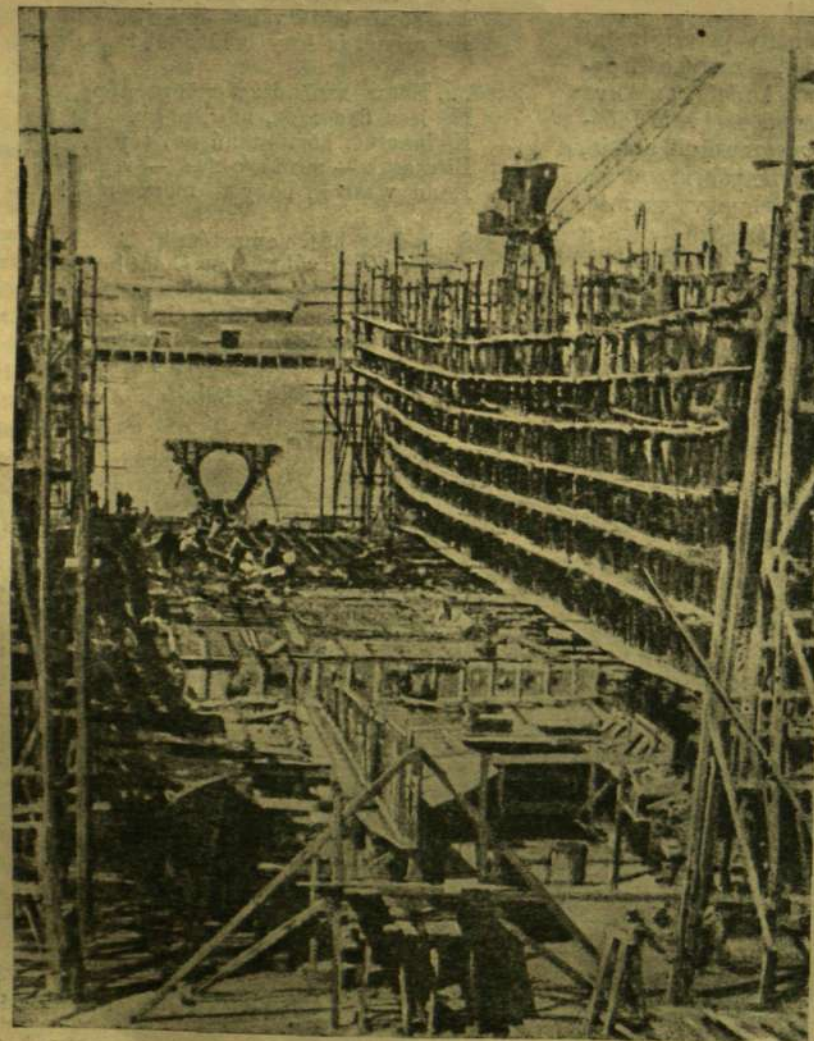
A népies gyógyítás mesterei arra a tapasztalatukra támaszkodtak, hogy a himlőjárványok nem mind egyenlően veszedelmesek és hogy továbbá a himlő átszenvedése, még legenyhébb formájában is, egész életére megóvja az embert attól, hogy még egyszer megkapja ezt a gonosz bajt. Ezek a tapasztalatok arra indították a népgyógymestereket, hogy a himlőbetegséget mesterségesen oltásuk be az emberekbé.

Hiteles adatok arra mutatnak, hogy az 1600-dik évben Kr. u. végeztek első ízben

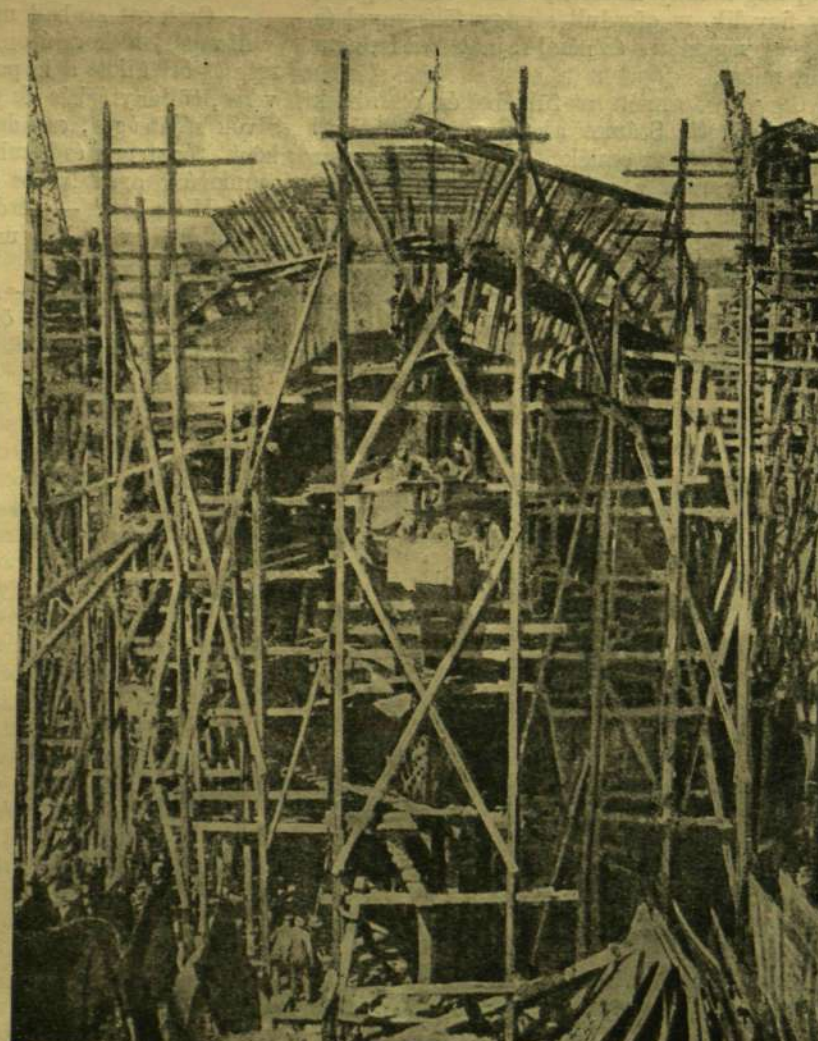
himlő-beoltásokat. Ezt a védőgyógymódot Kínában találták fel. Az oltás olyanformán történt, hogy enyhébb formájú himlős beteg himlőhólyagait felszúrták, kivették belőlük a folyékony tartalmukat, megszáritották, szét-dörzsölték és beletették a beoltandó ember orrának nyílásába. Az így beoltott ember rendszeren megkapta a himlős kiütést, de igen enyhe formában. Csakhogy a beoltás helyén az orrban, a helyi reakció meglehetősen erős és azért fölötté kellemetlen volt. Az oltásnak ez a legelső módja azért nem volt hosszú életű. A cserkeszek úgy módosították az oltási eljárást, hogy a himlő mérgebe tűt mártottak be és ezzel a tűvel megszurkálták a kéz, a láb és a has bőrét.

A cserkeszeknek erre az oltási módjára az akkori konstantinápolyi angol követés orvosa, Timoni dr. irányította első ízben az orvosok figyelmét. Ez az orvos átvette a cserkesz nép között dívó himlőoltási módszert azzal a módosítással, hogy nem szúrás, hanem vágási sebet ejtett a beoltandókon. Az angol követ neje, lady Mortagne, a híres írónő, ilyen módon oltatta be a fiát. Ez az oltás 1717-ben történt, tehát épen 200 esztendővel ezelőtt. Az oltás kitűnően sikerült, amennyiben a beoltott fiú, bár akkortájt éppen veszedelmes járvány dühöngött és ezerszáma szedte áldozatait, nem kapta meg a betegséget, dacára annak, hogy a fertőződés veszedelmének több ízben ki volt téve. A nagy siker annyira föllekesítette az anyját, hogy mikor 1721-ben visszatért Angliába, rajongó apostola lett a himlőoltásnak és szóval meg írásban buzdította az embereket arra, hogy oltassák be magukat.

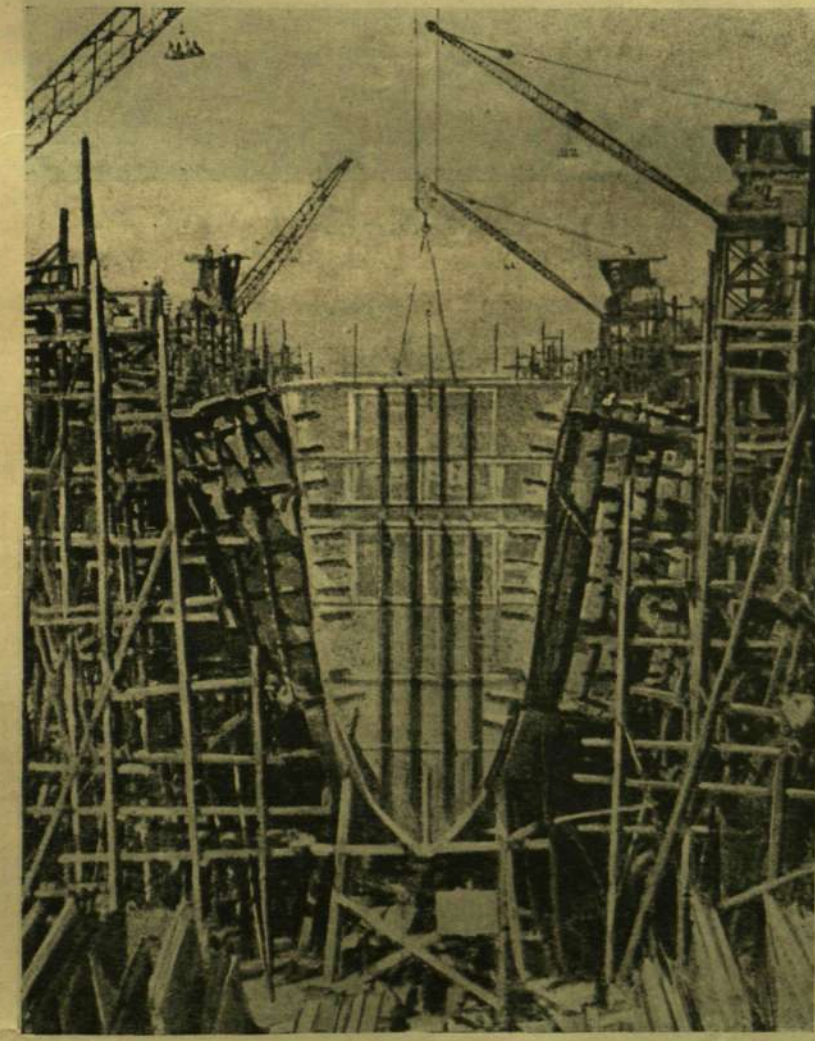
Az irodalmi munkássága és előkelő születése révén — Kingstone herceg leánya volt — híres és kedvelt lady propagandája a legjobb eredménnyel járt és első ízben az udvari köröket hódította meg. Az udvarnál és az arisztokráciánál divatos lett a himlőoltás. Persze előbb bizonyosságot kellett szerezni arról, hogy az oltás nem fog-e megártani a magas személyiségek becses egészségének. Az oltás veszélytelen voltát úgy próbálták ki, hogy előbb 6 gonosztevőt oltottak be, s mikor ezek baj nélkül átestek az oltáson és következményeik, elővettek 6 árva-gyermekeket és csak mikor látták, hogy ezeknek

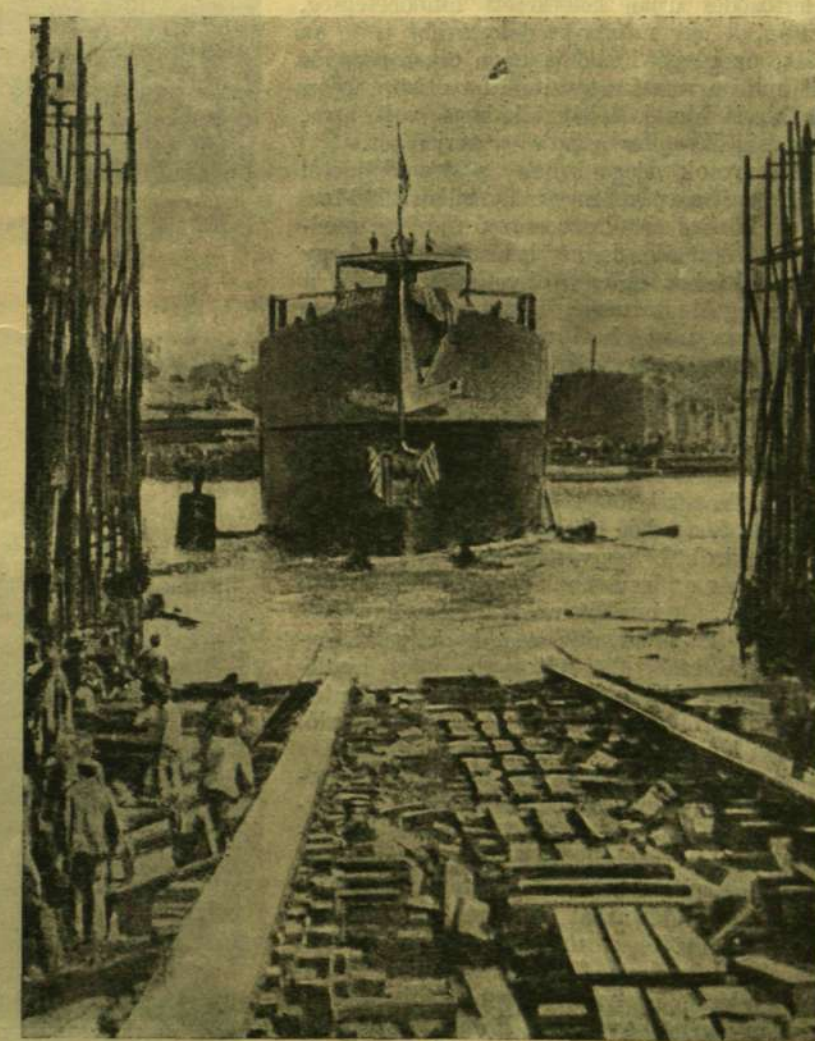
A második napon.

A tizennegyedik napon.

A tizenhatodik napon.

A kész hajó. (A 24-ik napon.)

sem történt bajuk, adták meg az engedelmet arra, hogy a királyi ház hercegeit és hercegnőit beoltassák.

A mi azonban minden fölkapott divatnál meg szokott történni, az megesezt a himlőoltás divatjával is, hamarosan megúnták. Csak a XVIII. század közepén, mikor új járványok kezdtek áldozataikat szedni, terelődött újból a figyelem feléje. Az érdeklődésnek ez a hullámzása azóta is sokszor megismétlődött.

Ilyen volt a helyzet a XVIII. század második felében, Mária Terézia idejében. Hosszabb ideig nem volt himlőjárvány és az emberek nem készültek föl arra, hogy méltóan fogadják, ha újból látogatónak jönne. Egyszerre megjelent a nem várt vendég és a bécsi császári palotába is elvitet. Maga Mária Terézia is, a ki nem volt beoltva, megkapta a himlőt. Ekkor nyomban kiadta a sürgős parancsot, hogy oltassák be gyermekeit. Ha már az ő felséges bérének báronysimája oda lett, legalább gyermekeiket ne csúfítsa el a ragya. Főlépése után lelkes propagálója lett a himlőoltásnak.

Míg azonban ő enyhe eszközökkel igyekezett rábírní az embereket arra, hogy oltassák be magukat, addig híres kor- és kartársnője, Katalin orosz cárnő, muszka recept szerint erőszakos kézzel fogta meg a dolgot. Mikor hírt vette annak, hogy Mária Terézia arca himlőhelyes lett, azonnal futárt menesztett Londonba, az orosz követnek szóló azzal a parancsával, hogy nyomban küldje Anglia legügyesebb inokulátorát himlőoltó mesterét Oroszországba. A cárnő maga is beoltatta magát, azután egész birodalmában elrendelte az oltási közszeret. A szibériai parasztok, nem tudván miről van szó, szentül azt hitték, hogy egy újfajta népszámítás rendeltek el, melyet úgy hajtanak végre, hogy minden egyes ember karjába egy jelet karcolnak bele, mint a hogy a marha bőrébe számot égetnek bele.

Ezekben az időkben az oltást főképen az udvari körök propagálták, az orvosi körök inkább elutasító magatartást tanúsítottak. Hiszen az oltás akkori módja igazán kétélű fegyver volt. Az oltás akkor abból állott, hogy a himlőbetegek bőrén képződött hólyagból kivették az összegyűlt nedvet és ezt oltották be az emberbe. Ez veszedelmes eljárás volt, első sorban azért, mert sokszor igen erős kiütés lépett föl az oltás után, sőt néha az oltás okozta himlőbetegség halálos kimenetelű volt, akárcsak a fertőződés útján keletkezett himlőbetegség. Azután, a mi még veszedelmesebbé tette az oltást, az oltási himlő is épen olyan ragadós volt, mint a természetes úton, fertőződés útján keletkezett himlő, tehát alkalmas volt arra, hogy még elősegítse a járvány terjedését.

Az orvosok idegenkedése a himlőoltástól azonban egy csa pársra megszűnt, mikor 1796-ban Jenner Eduárd angol orvos az ő új oltási módszerével állott elő. Jenner bebizonyította, hogy a himlőoltáshoz nincsen okvetlenül szükség a himlőbetegetől származó, sokszor veszedelmes oltóanyagra, meg lehet óvni az embert az igazi himlőtől úgy is, hogy ártalmatlan tehénhimlőnyirokkal oltják be. Érdekes, hogy Jenner erre a fölfedezésére egy néptapasztalat révén jutott. Európa különböző részeiben ugyanis gazdálkodó emberek azt a tapasztalatot tették, hogy azok a cselédek, a kik fölsebesdett kézzel fejk meg a tehenet és a tehen tőgyén levő himlős hólyagból a nyirok beleszivárgott a sebükbe, nem kapták meg az igazi himlőt, akármilyen erősen dühöngött is a himlőjárvány. Jenner figyelmét az a tapasztalat ragdta meg, hogy valahányszor olyan embereket oltott be igazi himlőanyaggal, a kik előbb tehen-himlőn mentek keresztül, sohasem mutatkozott náluk reakció, sohasem lépett föl náluk himlős kiütés, mint az másoknál az oltás után mindig történni szokott. Jenner örök érdeme, hogy ezt a tapasztalati ténytet tudományosan földolgozta és gyakorlatilag keresztülvíhető és kiterjedten használható oltási módszerre fejlesztette ki. Majdnem 20 esztendőtt azzal töltött el Jenner, hogy folyton gyűjtötte a módszerének helyességét bizonyító adatokat. Csak 1796 május 14-én végezte először nyilvánosan a himlőoltást saját módszere szerint egy James Phipps nevű 8 esztendős fiún. Az oltónyirokot egy fejős-lány kezén képződött himlőhólyagból vette. Ez a lány, a kit, hogy az ő neve is meg legyen öröktve, Nemes Sárának hívták, úgy kapta meg a himlőt,

A KIRÁLYI PÁR BEVONULÁSA.

A KIRÁLYI PÁR A VÁROS ÖTÖS FOGATÁN.

URI BANDERIUM A KIRÁLY FOGATA ELŐTT.

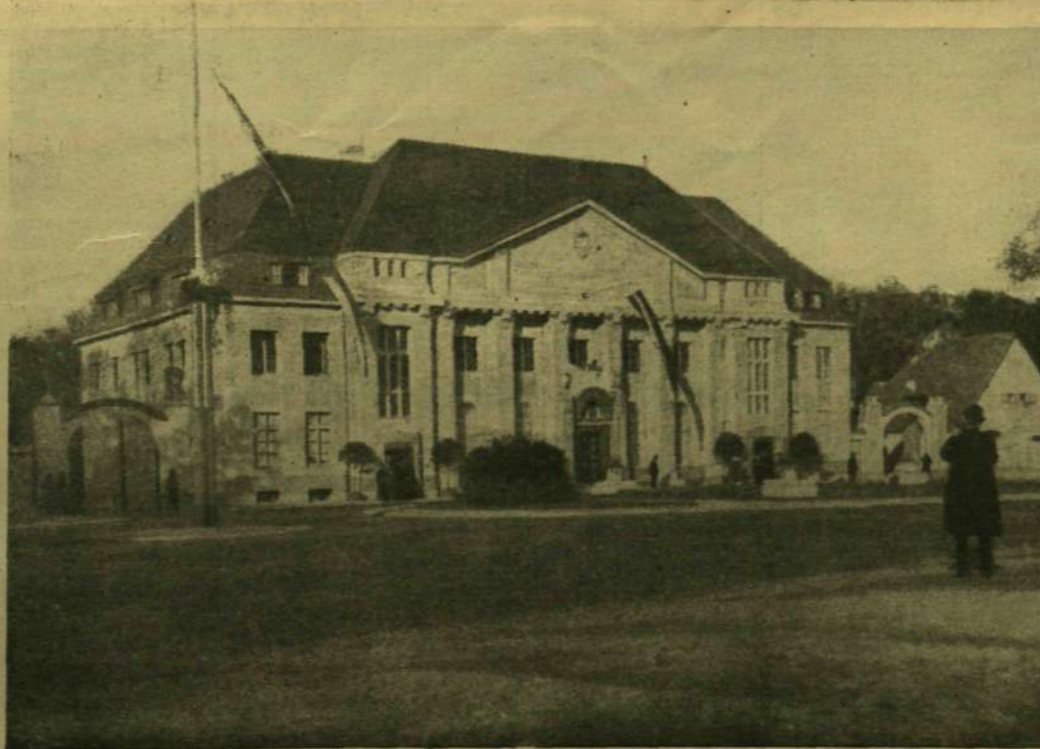
A KIRÁLYI PÁR A DEBRECZENI EGYETEM FELAVATÓ-ÜNNEPÉN.

VÁRAKOZÓ KÖZÖNSÉG A NAGY TEMPLOM FLÓTTI TÉREN.

DE NAGY ZOLTÁN, A KIT SUB AUSPICIS REGIS AVATTAK DOKTORRÁ, A KARI JELVÉNYEK KÖZÖTT.

AZ EGYETEM FŐPÉLETE.

A KIRÁLYI PÁR A DEBRECZENI EGYETEM FELAVATÓ-ÜNNEPÉN.

hogy kezét megsértette egy buzakalászon, azután sebes kezével megéjt egy tehenet, a melynek a tőgyén himlős hólyagok voltak. Ezekből a hólyagokból a nyirok belement a sebbe és így jött létre a tehénhimlővel való fertőződés. A beoltott fiún rendes módon képződtek az oltási hólyagok és 6 héttel később Jenner a fiút ellenpróbarak vetette alá, oly módon, hogy igazi himlőtől származó nyirokot oltott beleje. A himlő mérgeinek beoltása után nem állott be reakció, azaz a beoltott gyermek nem jelentkezett igazi himlős hólyagok. A gyermek tehát immunisnak, védettnek mutatkozott az igazi himlővel szemben.

Jenner fölfedezését Angolországban és egész Európában, a hol az akkori háborús időkben megint dühöngött egy himlőjárvány, igen kedvezően fogadták és hamarosan fölkapták. Milliószámra oltották be az embereket az új módszer szerint.

Az oltásnak ezt a módját az orvosok vakcinációnak hívják, míg a régi, Jenner előtti oltási módnak, a mikor emberről-emberre oltották át a valódi, az emberi himlő mérget, inokuláció a neve.

Lényegében a vakcináció és az inokuláció ugyan egy folyamat. Jenner ezt még nem ismerte föl, ő azt hitte, hogy a tehénhimlő a himlőnek egy külön fajtája. A mai orvosok azonban jól tudják, hogy a tehénhimlő az emberi himlőnek egy enyhített, gyöngített, szelidebb alakja. Ugy kell elképzelni a dolgot, hogy az embernél is, a tehénnél is ugyan egy fajta mikroba okozza a himlőt. A tehen testén át való haladása, passzása közben azonban a mikroba szaporodó képessége meggyöngül. Az oltónyirokkal ilyen meggyöngült mikrobák kerülnek az oltott ember testébe. Ezek az elerőtlenedett mikrobák az ember testében nem tudnak olyan gyorsan szaporodni, hogy képesek lennének az egész szervezetet elárasztani a rendelkezésükre álló szabad idő alatt, azaz az alatt a 10 nap alatt, míg a szervezet felkészül a védelemre, míg csatasorba tudja állítani az ő védőcsapatát: az úgynevezett ellenanyagokat. Az aránylag csekélyszámú, mindössze talán pár millió mikroba valazután hamar elbőnnak az ellenanyagok.

Az ember testén való keresztülhaladásában a himlő mikrobájának ilyen módon való elgyöngülése nem következik be. Az emberi himlővel való oltásnál, az inokulációnál tehát olyan mikrobák kerülnek az oltott ember testébe, melyeknek megvan a rendes szaporodó képességük. Ezek talán már néhány milliárdra szaporodnak föl, mire a szervezet sorompóba tudja állítani az ő ellenanyagait. A mikrobák ilyen nagy tömegével már nem tudnak olyan hamar végezni az ellenanyagok.

Igy magyarázható, hogy miért olyan enyhe lefolyású a vakcináció és miért jár sokkal súlyosabb tünetekkel az inokuláció.

De nemcsak az oltás által előidézett reakciók, azaz pillanatnyi betegségi jelenségek erőssége tekintetében van különbség a vakcináció és az inokuláció között, hanem az általuk létrehozott immunitás, védettség időtartamára vonatkozóan is.

A természetes úton, azaz fertőződés által keletkezett himlőbetegség átszenvedése, életének hátralevő egész idejére védi meg az embert a himlő esetleges újból támadása ellen. Valószínűleg szintén az egész élet tartamára, de bizonyára jó néhány évtizedre terjed ki az immunitás a himlő ellen azoknál, kiknek testét mesterséges úton, inokuláció által fertőzték meg a himlő mikrobáival. A most használatos védőoltás, a vakcináció ellenben csak rövid időre, néhány évre nyújt védelmet a himlő ellen. Ezen idő letelével épúgy megkaphatja az ember a himlőt, mintha sohasem lett volna beoltva. Immunitását azonban meghosszabbíthatja, illetve elvesztett védettségét visszanyerheti megint, ha újból beoltatja magát.

Azóta a himlőoltás alapelveire vonatkozóan alig történt valami változás. Nagy változás történt azonban az oltóanyag előállításának technikájában. Jenner a tehénhimlőt mindig gyermekről-gyermekre oltotta tovább. Ennek sokszor az volt a következménye, hogy betegségek is átvitettek egyik gyermekről a másikra. Azért idővel ezen ember őt vett oltóanyag helyett a közvetlenül borjútól származó, úgynevezett bovins oltónyirokot kezdték használni és használják manapág is.

D'ESPEREY TÁBORNOK, AZ ÁNTÁNT BALKÁNI HADAINAK FŐVEZÉRE.

PÁTER BROWN, A JÁMBOR DETEKTÍV.

G. K. Chesterton kalandos történetei.

(Folytatás.)

Egyszerre a pincér elkezdett izgatott sebességgel hebegni.

— En azt iszem — mondta olaszos kiejtéssel — az a két pap volt ..

— Micsoda két pap?

— Az a két pap — mondta a pincér — a kik levest öntöttek a falra

— Levest öntöttek a falra? — ismételte Valentin, abban a hiszemben, hogy ez valami furcsa olasz képes kifejezés.

— Igen, igen — mondta a pincér izgatottan és rámutatott a sötét foltra a fehér tapétán — a falra öntöttek a levest, itt ni ..

Valentin kérdéssel nézett a tulajdonosra, a ki részletesebb felvilágosítással jött a segítségére.

— Igen uram — mondotta — csakugyan így van, ambar nem hiszem, hogy ennek volna valami kapcsolata a czukorkával és a sóval. Kora reggel két pap jött ide és levest ettek, alig hogy a boltot kinyitottuk. Mind a ketten nagyon csöndes, tiszteletreméltó emberek voltak; az egyikük kifizette a számláját és kiment; a másik, a ki általában olyan szuszi-muszifélének látszott, néhány pillanattal tovább maradt, a mig összeszedte a holmiját. De végre elment ő is. Csakhogy mielőtt kilépett volna az utcára, szándékosan felkapta a szeszéjét, a melyet csak félig ivott ki és kiöntötte a levest a falra. En magam, meg a pincér is a hátsó szobában voltunk s mire idesiettem, a fal már be volt piszkítva, az üzlet pedig üres volt. Nem szenvedtem semmi különös kárt, de hát az mégis csak szemtelenség volt. Próbáltam őket elcsípni az utcán, de már nagyon messzire voltak, csak annyit tudtam megállapítani, hogy a legközelebbi sarkon befordultak a Cartlair Street felé.

A detektív már talpon volt, a kalappal a fején, bottal a kezében. Már is elhatározta, hogy elméjének általános homályosságában nem tehet mást, mint hogy követi az első ujjmutatást. Ez az ujjmutatás pedig különösnek elég különös volt. Kifizette a számláját és betette az üvegajtót maga mögött; csakhamar már a másik utcában járkált.

Szerencséjére a szeme ilyen izgalmas pillanatokban is hívós és fürge volt. Egy bolt előtt elmenve valami felvillant benne, visszafordult hát és megnézte a boltot. Egy népszerű zöldségárú és gyümölcsárú volt; az árú egy része a szabad ég alatt volt rakásba halmozva s minden rakásra egy czédula volt tűzve az illető holmi nevével és árával. A két legfelül levő rekeszben volt egy rakás narancs és egy rakás dió. A dió-rakáson egy kartonlap volt, rajta kék czeruzával a felírás, „legfinomabb tangeri narancs, két darab egy penny”. A narancson pedig az a jól olvasható és pontos felírás: „Legfinomabb braziliai dió egy kgr. ...” Valentin ránézett a két czédulára és észbe jutott, hogy

ezzel a szellemes fajtájával a humornak már találkozott és pedig az imént. Figyelmeztette a pirosarcú gyümölcsárú, a ki mogorván nézett körül az utcán, észre véve a rendetlenséget a czéduláiban. A gyümölcsárú nem szólt semmit, csak a megfelelő helyére tette a kártyákat. A detektív elegendőn a botjára támaszkodva, tovább vizsgálta az üzletet. Végre azt mondta: — Bocsássa meg kérem, látszólagos okvetetlenkedésem, de szeretnék önhöz néhány kérdést intézni a kísérleti pszichológiára és a képzetek társítására vonatkozólag.

A pirosarcú boltos fenyegető arccal nézett rá, de ő vidáman folytatta, a botját forgatva:

— Hogy van az, hogy ezek a czédulák fel vannak cserélve egy zöldségárú boltjában? Avagy, hogy világosan fejezzem ki magamat, micsoda rejtelmes módon asszociálódik a narancsnak jelzett dió képzete két pap képzetével, a kiknek egyike magas, másika pedig kicsiny?

A boltos szeme kidüldött a fejből, mint a csigáé; egy pillanattal úgy nézett, mintha rá akarna ugri az idegenre. Aztán dühösen dadogta:

— Nem tudom, mi köze magának hozzá, de ha barátjuk, akkor mondja meg nekik, hogy akár papok, akár nem, én behasírom a fejüket, ha még egyszer feldöntik az almám.

— Igazán? — kérdezte a detektív részvételteljes hangon. — Feldöntötték az almáját?

— Az egyikük — mondta a mérges boltos — mind kidöntötte az utcára. El is láttam volna a baját, ha nem kellett volna az almát összeszedgetnem.

— Merre mentek azok a papok? — kérdezte Valentin.

— Ott a második utcán fordultak be bal felől és aztán a téren át, — felelt az öreg pontosan.

— Köszönöm, — felelt Valentin és eltűnt, mint egy jelenés. A második tér tül oldalon talált egy rendőrt s ezt mondta neki:

— Sürgős dologról van szó, biztos úr, nem látott erre menni két széles karimájú kalapos papot?

A rendőr elkezdett pukkadozva kacagni: — Igenis láttam, uram; és tisztesség ne essék szólni, az egyik közülük tökrészes volt. Úgy állt az utca közepén, mintha meg volna zavarodva ..

— Merre mentek? — pattant fel Valentin.

— Egy sárga omnibusra ültek, itt ni, — felelt a rendőr — a melyik Hampstead felé megy.

Valentin felmutatta az igazolványát és nagyon gyorsan mondta:

— Hívjon elő két emberét, a kik azonnal utánam jönnek;

Aztán olyan ragályos energiával ment át az

utcán, hogy a testes rendőr is kénytelen volt majdnem engedelmesen utána menni. Másfél perc múlva a francia detektívhez csatlakozott a túlóldali járdán egy rendőrfelügyelő és egy tisztaruhájú közrendőr.

— Jól van, uram, — mondta az előbbi mosolygós fontoskodással — és aztán ..

Valentin hirtelen előre mutatott a botjával.

— Majd megmondom önnek az omnibusz tetején — mondta — és máris ugrott és kerülgetett a forgalom tömkelegében. Mikor mind a hárman libegve lerogytak a sárga kocsi tető-ülésein, a rendőrfelügyelő így szólt:

— Egy autotaxiban négyszer oly gyorsan mehetnénk.

— Teljesen igaza van, — felelt Valentin szeliden — ha volna róla fogalmunk, hogy hova megyünk.

— De hát hova akar menni? — kérdezte a másik elámulva.

Valentin eltűnődve cigarettázott néhány másodpercig; aztán eldobta cigarettáját, azt mondta:

— Ha tudja, mit csinál valaki, akkor menjen szembe vele; de ha ki akarja találni, hogy mit csinál, akkor menjen mögötte. Lédörögjön, ha lédörög, álljon meg, ha megáll, járjon olyan lassan, mint ő. Akkor láthatja azt, a mit ő lát és tehet azt, a mit ő tesz. Most nem tehetünk egyebet, mint hogy nyitva tartjuk a szemünket, nem látunk-e valami furcsa dolgot.

— Micsoda furcsa dologra gondol? — kérdezte a rendőrfelügyelő.

— Akármilyen furcsa dolgot — felelt Valentin és visszaesett makacs hallgatásába.

A sárga omnibusz lassan mászott fel az utcának északi irányban, a végén már úgy látszott, mintha órák óta járna; a nagy detektív nem akart tovább magyarázgatni és kísérőiben talán némi csöndes és fokozódó kételkedés is támadt a czéljuk felől. Lehet, hogy csöndes és fokozódó vágyuk támadt egy kis lunchre is, mert az idő telt s már jóval túl volt a rendes lunch-időn, London északi részében utca pedig mind egyre hosszabbakra nyultak, mint valami infernalis teleszkóp. Azoknak az utazásoknak egyike volt ez, a melyek közben az ember örökre azt érzi, hogy most végre el kell juttatni az univerzum végére és aztán észreveszi, hogy csak a Tufnell Park kezdetéig jutott el. London moeskos kavarnakban és nyomorúságos bazároknak halt el, majd megint váratlanul újra született szédítő magas háza kkal beépített utcákban és zajos szállodákban, mintha tizenhárom különböző városban ment volna át az ember, a melyek összeérnek egymással. De bár a téli félhomály már fenyegette az utat fölöttük, a párisi detektív csöndesen és figyelmesen ült, nézegetve az utcák homlokzatait, a melyek elsiklottak előtte. Közben maguk mögött hagyták Comden Tenont, a rendőrök már

majd elaludtak, végre mintha villamos útés érte volna őket, mikor Valentin felugrott, megragadta a két ember vállát és rákiáltott a kocsiára, hogy álljon meg.

Letámolyogtak a lépcsőkön az utcára, a nélkül, hogy észrevették volna, miért kellett helyüket elhagyniok s mikor felvilágosításért körülnéztek, Valentin diadalmasan mutatott ujjával egy ablakra az utca túlóldalon. Széles ablak volt, egy aranyozott és palotaszerű vendéglőhöz tartozott, annak is az előkelőbb részéhez tartozott s «Restaurant» felírás volt rajta. Ez az ablak, mint a többi is a szálloda homlokzatán végig, homályos és cizfrázott üvegből való volt; de a közepén volt egy nagy, fekete folt, mint valami lék a jégben.

— Végre megvan a nyom — kiáltott Valentin, a botját forgatva. — Ez a törött ablak itt.

— Micsoda ablak? Micsoda nyom? — kérdezte a magasabb rangú kísérő. — Mi bizonyíték van arra, hogy ennek köze van hozzájuk?

Valentin csaknem összetörte bambusbotját dühében.

— Bizonyíték! — kiáltotta. — Az Isten szerelmére, ez az ember bizonyítékot keres. No hát természetesen, hűsz eshetőség van egy ellen, hogy ennek semmi köze hozzájuk. De mit tehetünk most? Hát nem látja, hogy vagy az egyetlen kétségbeesett lehetőség nyomán kell haladnunk, vagy különben mehetünk aludni? Utat tört magának a vendéglőbe, a társaitól kísérvé, csakhamar késő lunchüknél ültek egy kis asztal mellett s belülről nézték a léket a bezúzott ablakon. Nem mondhatni, hogy valami nagyon tanulságos lett volna rájuk nézve most is.

— Betörtött az ablakuk, a mint látom — mondta Valentin a pincérnek, mikor a számláját kifizette.

— Igen, uram, — felelte a pincér, elfoglaltan hajolva az aprópénz fölé, a melyet Valentin csöndesen hatalmas borralvalóval töltött meg. A pincér szeliden, de félreismerhetetlenül felvidulva egyenesedett ki.

— Igen, igen, uram — mondta. — Furcsa dolog ez, uram.

— Igazán? Hadd halljuk hát — mondta a detektív gondtalan kíváncsisággal.

— Hát bejött ide két fekete ruhás ember — beszélt a pincér — két olyan külföldi pap, a melynek most esapatostul járnak itt. Megettek egy olaso és egyszerű kis lunchot, az egyik kifizette és kiment. A másik épen kifelé ment a társa után, a mikor én újra megszámláltam a pénzt és úgy találtam, hogy több mint háromszor annyit fizetett, mint kellett volna. «Uram, — mondta a fizetőnek, a ki már csaknem kívül volt az ajtón — önök túlságos sokat fizettek.» «Igen? — mondta ő nagyon nyugodtan. — Igazán?» «Igen — mondta én és felvettem a

Gróf Apponyi Albert.

számlát, hogy megmutassam neki. Na hát, akkor jött a mennykőcsa páis.

— Hogy-hogy? — kérdezte a detektív.

— Hát én megesküdtöm volna a bibliára, hogy a számlán négy shillinget írtam. De most azt láttam, hogy 14 shilling van ráírva.

— Nos? — kiáltott Valentin, lassan mozogva, de felvillanó szemmel. — Hát aztán?

— A pap az ajtóban egészen derült hangon azt mondta: «Sajnálom, hogy zavart csináltam a számadásában, de legalább ki lesz fizetve az ablak is.» «Micsoda ablak? — mondta én. «Hát az, a melyet én ki fogok törni» — mondta és bezúta ezt az ablaktáblát az esernyőjével. Mind a három nyomozó felkiáltott és a rendőrfelügyelő ezt morogta a szakállába: — Hát szőköt boldokoltak üldözünk?!

A pincér némi élvezettel mesélt tovább a furcsa történetet.

— En annyira el voltam hűlve, hogy meg se tudtam mozdulni. A pap pedig kiment a helyiségből és utóléte a barátját az utca sarkán. Aztán olyan gyorsan mentek tovább a Bulloch Streeten, hogy én nem tudtam őket utólézni, akárhogy szaladtam utánuk.

— Bulloch Street — mondta a detektív és ép olyan gyorsan ment a keresztutca felé, mint az a pár, a kiket üldözött.

Az útjuk most meztelen téglafalak között vezetett, mint valami alagútban; kevés lámpa és kevés ablak is volt az utcán, mintha csupa tűzfalából lett volna az utca építve. A kő kezdett sűrűsüdni, még a londoni rendőrök sem könnyen tudták kitalálni pontosan az irányt, a melyben haladnak. A rendőrfelügyelő azonban körülbelül biztos volt benne, hogy előbb-utóbb el fognak érni Hampstead Heath valamelyik részébe. Hirtelen egy kidudorodó és gázal világított ablak törte meg a kékes félhomályt és Valentin megállt egy pillanatra egy kis mutatós czukorka-üzlet előtt. Pillanatnyi habozás után bement; mélységes komolysággal állt a czipra, színes czukorkák között és bizonyos gonddal válogatott ki tizenhárom esokoládé-szivart. Látáhatólag valami beszélgetést akart kezdeni, de nem is volt szükség ürügyre. Egy szögletes, fonyadt külsejű fiatal nő merőben automatikus kíváncsisággal nézte elegáns megjelenését; de mikor látta, hogy az ajtót a rendőrfelügyelő uniformisa állja el, a szeme mintha felébredt volna.

— Oh, — mondta — ha annak a csomagnak a dolgában tetszik jönni, hát azt én már elküldtem.

— Csomag? — ismételte a szót Valentin és most rajta volt a sor, hogy kérdéssel nézzen.

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

■ Kisérletek, ifjúság. Tersánszky Józsi Jenő egész küön uakon jár a mai irodalmi fiataliságban. Ritkán szólal meg, nem vesz részt semmiféleképpen abban a versenyben, a mely az írók legnagyobb részét fokozott, sokszor, sajnos, túlfokozott termelésre sarkalja, de viszont nem reszes azokban a megalkuvásokban sem, a melyek annyi az irodalom lényegétől távolabb s nem egyszer vele ellentétes elemet visznek be az írói alkotásba. A mit ír, az kizárólag irodalmi czélokra, irodalmi ösztönzésből forr ki, szinte organikus módon, az életből. Nem él nagyon széles körben, nem nagyon magas a horizontja, de ezen belül intenzív s több benne az életteljesség, mint a változatosság. Egész lényében, fellépésében, eszjárásában, előadása módjában van valami fanyar frissesség, legényes, hetyke temperamentum, — egy sokvérű, egészségtől és erőtel duzzadó fiatal magyar legény képe alakul ki előttünk, mikor írásait olvasunk. Erősen foglalkoztatja a nő, de a hogy vele szemben áll, a hogy a szerelmi hatásra reagál, abban van valami nyers-és csaknem brutális, nem lirizál és nem is skrupulizál vele, alapjában nem sok mást lát a nőben, mint a férfi érzéki-ségének edényét. Emberei egyszerűek, nem sokat skrupulizálók, nyersék, de életteljesek és markáns vonalúak. A környezet egy magyar bányaváros és környéke, kis polgárok, félparaszti emberek, bányászok mozognak ebben a körben s az életük úgy van ábrázolva, a hogy ők maguk érzik: a saját levegőjükben élnek, a mely ő belőlük, az ő életfeltételeikből alakult ki s a mely természetes

Urmánczy Nándor, gróf Hadik János és Bakovszky István.

PILLANATFELVÉTELEK A KÉPVISELŐHÁZ ELŐTT AZ OKTÓBER 22-IKI ÜLÉS KOR.

A VEND VIDÉK NÉPÉNEK TŰNETÉSE A MAGYAR ÁLLAMHOZ VALÓ HŰSÉGE MELLETT MURASZOMBATON OKTÓBER 20-ÁN. — Glück József felvétele.

elemük, természetszerűen élnek és helyezkednek el benne. Tersánszky igen jó író, előadásának erős magyar színe van, erőteljes plasztikája, vannak színei is, de nem ezekre veti a fókuszot, hanem a vonalakra, a melyek határozottak és élesek, erősen összefogják és bekerítik az életnek azt a kis darabkáját, mely a novellák anyagát adják. Egész-séges és kifejező magyar beszéde, a melynek feltűnő egyénisége minden provinciálisizmus nélkül is provinciális zamata van, azok közé emelik, a kik ma a legkiválóbb művészei a magyar stílusnak.

Aprógyűjtés. Ma már tíz ember közül legalább öt gyűjt valamit, izlése és még inkább pénze szerint, ki műtárgyakat, ki iparművészeti dolgokat, ki etnográfiai ritkaságokat, ki kuriózumokat. **Siklóssy László** azoknak a gyűjtőknek akar segítséget menni, a kiknek nincs sok pénzük, hogy műremeiket gyűjtsenek s mégis ki akarják elégtelen gyűjtői szenvedélyüket. **Értezt írta: Aprógyűjtés** című kis könyvét, a melyben helyes és praktikus tanácsokat ad arra nézve, hogy a szerény polgári viszonyok között élő ember hogyan és mit gyűjthet sikerrel és gyönyörűséggel.

A HÁBORÚ NAPJAL

Oktober 24. A nyugati harczeretén folynak a heves közelharcok a Lys-lápláyon. Deynzétől délnyugatra a németek visszaverték az ellenséget, Vichte mindkét oldalán az éjjel kissé eltávolodtak tőle s tegnap reggel visszaverték Kattestraat vidékén a támadását. Sollesmes és Le Cateau mindkét oldalán az angolok támadása a Harpie-szakaszon megüszült, a harcavonalról kézzel megállították az ellenséget. Vouziérestől délre megakadályozták az ellenség további előnyomulását. Le Cateautól délkeletre az ellenség több rohamát teljesen megüszült. Pommereuil és Chatillon között a németek a roppant túlerő ellen megtartották állásaikat. Chatillonról délnyugatra a Sambre-Oise csatorna ellen előretört ellenség támadásait összeomlottak. A Serre északi partján a németek támadásokat hűsítottak meg, hasonlóképp a Souche-szakaszon is. Az Aisnetől keletre részleges támadások. A németek megtartották a Vouziérestől északkeletre levő magaslátot. Olisy és Grandpré között is visszaverték a támadásokat. A Maas mindkét partján az amerikaiak támadásait ismét nagyobb arányokat oltították, de visszautasították őket. Az olasz harczeret egyes pontjain a tűzér-

ségi tüzelés igen hevesebb volt. Szerbiában arcvonalunkat Jagodínra vontuk vissza.

Oktober 25. A nyugati harczeretén a Lys-lápláyon folynak a harcok. A Daynze délnyugati részébe behatolt ellenséget a németek visszavetették, innen délnyugatra visszafoglalták a Lys folyón túl előretolt hidfőállás egyes részeit, a Lys és Schelde között visszaverték egy erősebb támadást, a Schelde mellett három előretörést. Sollesmesről és Le Cateautól keletre az angolok észak felé a Scheldéig terjesztették ki támadásaikat. A Scheldétől dél nyugatra a támadások megüszültek, a Le Quesnoy elleni támadások még tartanak. A norvalli erdő ellen rohamozó ellenség Poixban és Fontaine de Bois felől tért nyert, egyrészét megállították. Az Oise és Schelde között a németek visszaverték a francziák erősebb támadásait. A Maas mindkét partján visszaverték az amerikaiak támadásait. Az olasz harczeretén az olaszok nagy támadásokat intéztek ellenünk. Az Assa-szarkadé és a tenger között kezdtek tegnap a veneczei hegyi fronton és a Montellótól délkeletre indították támadásokat, melyeket csapataink visszaverték. A Hétközség fensikjén Asiától délnyugatra, a Monte Sisemol és a Monte di val Bella vidékén voltak ekkeseredett harcok, a hol az ellenségnek sikerült behatolni árkaikba, ott visszavetettük. Még hevesebb volt a küzdelem a Brentától keletre levő hegyvidékén. A Caprile, Asolone, Monte Pertica és Solarolo hegyeken az ellenség behatolt árkaikba, de nagyon hamar kiszorítottuk onnan. A Spinuzziát öt izbeni rohammal szemben megtartottuk. A Bappedepoli nevű Piave-szigeten egy angol hadosztály csak előőrseink északi szárnyát bírta kissé visszaszorítani. Észak-Albániában utóvéd és bandaharcok, a Szandzsakban entente-csapatok Novibazárba értek. Kragujevácztól délkeletre és a Zlatono planinan feltartóztattuk az ellenség zászlóaljait.

Oktober 26. A nyugati harczeretén a Lys-lápláyon Dyznetől délnyugatra, valamint az Oise és a Schelde között heves támadások, melyek északi szárnyát a németek visszaverték. A Scheldétől északra megállították az ellenséget s új vonalukat Ingoinghem és Avelgem között megvédték. A Schelde és Oise között részletámadásokat vertek vissza. Az Oise és Aisne között a francziák több mint 60 kilométeres fronton intéztek nagy támadása megüszült. Welse és Pierrepont között a németek nagy támadással foglalták vissza régi állásaikat. Az Aisnetől nyugatra, a Sissonetól keletre és a La Selve-Hier két oldalán sikertelen ellenséges rohamok. Az Aisnetől nyugatra levő magaslátokon

az ellenség behatolt a németek állásaiba, de további eredményt nem tudott elérni. Amagnetől délnyugatra Amblynél az Aisnen átkelt ellenséget visszavetették. Az olasz harczeretén csak a Brentától keletre folyt tovább a harcok, melyek közepében ismét a Monte Pertica és a Monte Asolone állott. A két hegy ismétlenül az ellenség kezére jutott, de mindig visszafoglaltuk s csak a legsúlyosabb áldozatokkal tudták este megvéteni a lábukat a két hegy tetején. A Monte Perticától északkeletre hiába igyekeztek az ellenség behatolni vonalainkba. A Monte Spinuzzia elleni támadások is megüszültek. Az Alcono-medenczében előretöréseket vertünk vissza. Szerbiában a Kragujeváczy állásokba vonultunk vissza.

Oktober 27. A nyugati harczeretén Flandriában az ellenség folytatta a front mögötti helyeségek pusztítását. A Scheldétől délre a németek erős támadásokat vertek vissza. A francziák az Oise föl az Aisneig folytatták támadásaikat; Origny mindkét oldalán visszaverték, a Plaine Selvenél behatolt ellenséget feltartóztatták s az Oise menti harcavonal megtörésére irányuló kísérleteit megüszítették. Origny s a tőle délre emelkedő magaslátokat a németek megtartották. A Serre-szakaszon s a Souche-szakaszon eredménytelenül támadt az ellenség, úgyszintén megüszültek támadásai a Nizy le Comptetől északnyugatra levő magaslátokon és Bancognetől nyugatra. Az Aisnetől nyugatra az ekkeseredett küzdelem tovább folyt, és a németek javára dönték el. Az olasz harczeretén a Hétközség fensikjén a részleges előretörések egész sorozatát verték vissza. A Brentától keletre a csata változatlan hevességgel folyt. A Col Caprile területén az ellenség időközben elért előnyeit ellentámadásunk folytán elvesztette. Az Asolonet visszafoglaltuk. A Pertica csúcsa is kezünkre került. Fontana Secca vidékén az ellenség sikertelenül igyekezett kiterjeszkedni. A Spinuzzia lejtőjén is megüszültek az ellenség támadásai. A Piave mentén a Montello mindkét oldalán az entente nagy támadást intézett. Azokon a pontokon a hol a folyó balpartjára léphetett, folynak a harcok. Szerbiában Kragujeváczot átengedtük az ellenségnek.

Oktober 28. A nyugati harczeretén az ellenség áttörési kísérlete az Oise-csatornát át megüszült. Az Oise és a Serre között a németek az Origny és Ferte közötti ivalakú állásból visszavonták csapataikat a Guisetől nyugatra és Crossytól keletre a Serre partján levő állásokba. Guisetől délre az ellenség támadásait visszaverték. Az Aisne déli partján a németek visszaverték az ellenség táma-

dásait. Az amerikaiak támadásait is visszaverték a Maastól keletre levő magaslátokon. Az olasz harczeretén a Hétközség fensikjén előretöréseket vertünk vissza. A Brenta és a Piave közt ismét megüszültek az ellenség összes rohamai. A Fontana-Secca-ól délre olasz kézre jutott Sternokoppét ellentámadással visszahódítottuk. A Piave mentén a 27-ére virradó éjjel az ellenség nagy támadásra indult. A Valdabbiadene mellett a folyó balpartjára átkelt gyengébb osztagok nagyobb részét visszaszorítottuk. Digolino és Vidor közt elhárító tüzelésünk akadályozta meg az átkelést. Vidoron alul az ellenségnek sikerült kiérszakolni az átkelést. Csapataink ellentámadással szálltak vele szembe, este Moriago és Sernaglia falvak mellett folyt a harc. A Montello északkeleti lábánál az átkelési kísérletek nem sikerültek. Pappadopolit szigetéről az angolok Tete és San Polo di Piaveig nyomultak előre. Két három betörési részt csapataink a szárnnyal eltorlaszoltak. A Piave mellett reggel óta új harcok voltak folyamatosan. Szerbiában visszavonulásánk zavartalanul folytatódik.

HALÁLOZÁSOK.

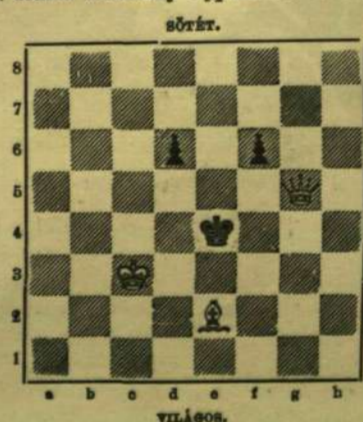
Elhunytak a közelebbi napokban: **BRÜLL IGNÁCZ**, dr., ügyvéd, a Budapesti Ügyvédi Kamara elnöke, 70 éves korában, Budapest. — **Minaji BORNEMISSZA LÁSZLÓ**, Gőmör és Kishont vm. volt alispánja, 79 éves korában, Rimaszombat. — **GRÜNWALD MÓR** műépítész, a Grünwald Testvérek és Schiffer cég tagja, 49 éves korában, Budapest. — **ASLEITNER HUGÓ**, József királyi herceg kisenjő uradalmának erdőtanácsosa, Budapest. — **Nagydi Kossányi RÖBERT** negyvennyolcas honvéd, nyug. főerdőmester, 85 éves korában, Lipóújváron. — **CSONTOSI JÁNOS**, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, a Korvin-kövek érdemes kutatója, Budapest. — **HORVÁTH MIKLÓS**, Selmeczbánya polgármestere. — **SCHWARZ LUDOR**, a Budapest-Lipótvárosi takarékpénztár vezérigazgatója, 55 éves korában, Budapest. — **Dr. HADYÓ BÉLA**, királyi közjegyző, aócsapósbeli szászdos, a katonai szolgálat alatt szerzett betegségben, 33 éves korában a pozsonyi helyőrségi kórházban. — **Ifjabb MUSLAY SÁNDOR**, tartalékos hadnagy aranyaskantus vitéz, Muslay Gyula, országgyűlési képviselő fia, 28 éves korában, Budapest. — **Dr. DOBY IMRE**, királyi bíró, Budapest. — **Dr. KÖVESDI BOÉR FARKAS**, népfelkeltő főorvos, budapesti kir. tudományegyetemi

tanársegéd, 28 éves korában, Budapest. — **Dr. BOLONI BARABÁS ABEL**, főreáliskolai tanár, unitárius lelkész, egyházi tanácsos, az Arany János Társaság tagja, 65 éves korában, Temesvárott. — **PAÁL JÓZSEF**, dráva-szabolcsi református lelkész, 67 éves korában, Drávabölcsön. — **ZSIGMOND ILONA**, 22 éves korában, Szilagyisomlyón. — **Iglói SZONTAGH ÁLMOS**, állami felsőoktatási és polgári iskolai igazgató, Alsókubinban. — **Dr. BÁN ÁGOSTON**, budapesti ügyvéd, a magyar jogtudomány egyik kiváló embere, 54 éves korában, Budapest. — **BENCZEI GYÖRGY**, az Első Magyar Államcs Biztosító Társaságnak évtizedeken át volt jogtanácsosa, 79 éves korában, Budapest. — **Dr. BARTAL KORNÉL**, rendes tanár, 37 éves korában, Szegeárdon. — **Bekézai BEKE SÁNDOR**, m. kir. pénzügyi titkár, 47 éves korában, Alsókubinban. — **Orlitzky FRIGYES JÁNOS**, szentbenedekrendi áldozópap, okl. főgimn. tanár, katonai lelkész, 33 éves korában, Komáromban. — **Ózvegy OLÁH MIHÁLYNÉ**, 71 éves korában, Aradon. — **Dr. ELEK SÁNDORNÉ**, 25 éves korában, Budapest. — **HIDEG JÓZSEFNÉ**, született bártafi Szabó Ilona, Bodrogkeresztúron.

Ne vásároljon pénzért beszélőgépe hanglemezeket, mert használják az törtek helyett ráfizetés nélkül kaphat újakat Wágner a „Hangszer-Király-nál, (Budapest, József-körút 15). Kérjen a saját érdekében bővebb felvilágosítást. Dalzöveges lemezmuort és képes hangszerárjegyzéket kívánatos díjmentesen küld a Wágner cég.

SAKKJÁTÉK.

3125. számú feladvány Oppenoorát F-től, Hága.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

A «VASÁRNAPI UJSÁG» 65-ik évfolyama.

A «Vasárnapi Ujság» a legrégebb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap évenként több mint 130 íven s több mint másfél ezer képpel, legjellegesebb hazai írások és művészeink közreműködésével jelen meg.

Előfizetési feltételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 10 korona, félévre 20 korona, egész évre 40 korona. Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők.

Szerkesztői üzenetek.

Sir a hold is. Zvarok kis vers, a hold-szimbólum nem jelképez semmit. A nyelvisé költészet nélkül való. **Halottak napja.** Hattyúdalom. Nem az a dal. Semmi biztatást nem találunk verseiben, egészen a fűzfaverek módjára vannak írva. **Kéi Mária.** Rutinnal van írva, de a képnek a melet a két füvesszett öreg asszonyról megrajzol, nincs semmi perspektíva. **Emlek.** Ilyen dolgot erőteljesebben megírva lehetne csak elfogadhatni.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 33-ik számában megjelent képtalány megfejtése: **Magasán áll a füstjegy az égen — Szólanak a kakasok a vidéken. Hajnalodik, hűvös csöppös szél szél támad, — Hűvös szárnya legyintgeti orcámat.**

Felolós szerkesztő: **Hoitsy Pál.** Szerkesztőhely: Budapest, IV., Vármegyey-utca 11. Lapkiadó tulajdonos: **Franklin-Társulat IV.,** Egyetem-utca 4.

FODORMENTA-LYSOFOR

Spanyol nátha ellen a legjobb óvszer a Fodormenta-Lysoform.

MARGIT-CRÉME

a főrangú hölgyek kedvence szépítő szere, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatása szerencsés összállításában rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crémét utánozzák és hamisítják, tessék eredeti védjegyével ellátott dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményért válnál a készítő mindennemű felelősséget.

A Margit-crème ártalmatlan, zérítalan vegyiszta készítmény, a mely a külföldön nagy hírnemést keltett. — **Ará kis tégely 4 K, nagy tégely 8 K.** Margit-stappon 5.80 kor. Margit-powder 3.— kor.

Gyártja: **FÖLDES KELEMEN** laboratóriuma, Aradon. Kapható minden gyógyszertárban, Illatzer- s droga-üzletben.

Viszketegséget, rüht, sömört leggyorsabban elműszítja a **Dr. Flesch-féle** eredeti törvényesen védett **„Skaboform”-kenőcs.** Nem piszkít, teljesen szagtalan. Próbátégely 4.— K, kis tégely 6.— K, családi tégely 15 K. Budapesti főraktár: **Török gyógyszertárban, VI., Királyi-u. 12.** Vidékre megrendelési cím: **Dr. FLESCHE E. Korona-gyógyszertára, Győr** «Skaboform» névjegyre ügyeljünk.

EXHUMÁLÁSOKAT jutányosan anyagi kezeség mellett eszközünk

SZENDE ÉS SZABÓ IV., Károly király-út 4. Interurban telefonszám 51-02.

ERZSÉBET-SÓSÜRDŐ ÉS SZANATORIUM BUDAPEST.

Teljesen átalakítva, kibővíve és újra berendezve. **Egész éven át nyitva.**

Kényelmes szobák, pompás fürdők, előkelő társalgó-helyiségek. Kívánatra prospektus.

Tüdő- ellen fényesen bevált **Vártes** gyógy-szerzős **Vasmész-szörpö.** I üveg K 12.10. Teljes kurára rend. szűk. 4 üveg K 32.10 bérm. **Vártes I. Sás-gyógyszertára, Lugos I. sz.**

ROZSNYAY PEPSIN BORA.

Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer **étvágytalanságot, rendetlen emésztést és gyomorgyengeséget** ellen.

Étkezés közben véve, megóv a **gyomortherheléstől.** Egy üveg ára **6 kor. 50 fil.**

Kapható: **minden gyógyszertárban,** valamint **ROZSNYAY MÁTYÁS** Arad, Szabadság-tér.

FOGAK és teljes fogcsorok szápadlás nélkül, a gyökereket eltávolításra alkalmas fülőleges

FOG -tömések, arany fogkoronák és aranyhálók, tartós porcellán- és aranytömések, tiz évi jóállással.

FOG -huzás teljes érzéstelenítéssel; használatmentelen, régi fogcsorok átültetők. Vidékekre egy nap alatt kielégítettnek — Mértékelt árak.

STOOSZ GYÓGYFÜRDŐ TÉLISZEZON: december—február. Sanatoriális kezelés Sport- és ellátás. Saját teniszpálya. Prospektus a Menetjegyjelűdobban (Vizadó-épület) Budapestben; a fürdőszakszolgálatnál Stooszfürdő.

Hajnövesztő, amilyen még nem létezett. Rövid idő alatt dús hajat növeszt és megakadályozza a hajhullást, megóvja a kornai őszülést és az ősz hajjainak eredeti színét visszahozza. Egy hónap alatt fényes eredmény. Ára 15 és 20 K. **BOTÁR Z. REGINA** kozmetikai műintézet. Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. I. em. Arzápolás, aranzóolás és villanymasszázs egész nap.

Gabona-kézimalom (Törv. védve.) Eredeti gabona-kézimalom, erős üllög, vagy vas-művelésben előtörő és csigával, igen alkalmas minden gabonafajtának finom, v. dara őrlésére: egyszerű, de igen tartós kivitelű, kiegyensúlyozott őrlőháttal, tömörített anyagból és a legerősebb használatnál is majdnem elpusztíthatatlan. 4. sz. modell kézi forgatással kis üzem számára 150.— K. 5. sz. modell kézi lendítőkerekkel, nagyobb üzem számára 200.— K. 6. sz. modell lendítőkerekkel 240.— K. Tartalék-őrítőkészlet drágább 8.— kor. masszív állványon fából, vagy vasból fűköl 80.— kor. kűlön.

Szállításuk ár Wien 20.— korona előleg beküldése ellenében, hátralevő részét a vezérközvetítéssel átít **MAX BÖHNER, WIEN, IV. Margaretenstrasse 27, Abl.** Ismételddőnek prospektusok díjtalanul.

EMERBAR és minden más előkelőbb mestergépműanyag szongorát, pianinót legelősebben vehet a szolid kisizkolgátsaról általános elismeréssel

REMÉNYI MIHÁLY egész szongora- és harmonium telepén, Budapest, VII., Király-utca 58. és 60. Régi szongorák, pianinók vétele, becseselés, javítása és hangolása. Megyellitak a vasutak! • Lehet már szongorát vidékre szállítani.

Elsőrendű hegyaljai szőlőoltványok és filoxeramentes **hazai magántermők** melyekből a cs. és kir. udvari szőlők részére is nagyobb mennyiség szállítatik, még kaphatók. Kívánatra árjegyzéket küld. — Czim: „NOVA” szőlőkezelőség, Arad, Szabadság-tér 10.

Lejátszott vagy törött **hanglemezek** 150 fillér darabonként megvételnek **WÁGNER** „Hangszer-Király” Budapest, VIII., József-körút 15. Fiók: XI., Ráday-u. 18. Telefon: József 35-92.

Pénzét visszafizetem, ha **tyukszem-szemölcs,** bőrszemégyőseiből a Riba-bázaam három nap alatt fájdalom nélkül gyógyíttat ki szem birtja. Ezzel szem háló és kővetésként. Ára 10.000 levetel 2.40 K üvegként, 3 üveg 5.50 K és 6 üveg 8.50 K. **KEMÉNY, Kassa I. Postaközp. 12/123**

Dr. HEGEDŰS JAKAB fogorvos, egyetemi orvostudor, Első Fővárosi Fogorvosi Intézet, Budapest, VII., Erzsébet-körút 44. sz. L. emelet.

Retegápolási cikkek háború előtti előrendű minőségű, dús vilásteleken: lásmérők, villamos testmelegítő, gyógyvillanykészülék, cs. és kir. szab. sírvékőző, egyenestörök, haslélek, valamint az összes ortopédiai készülék a m. műllábak, műlékek, a technika legmodernebb elvei szerint kaphatók.

KELETI J. orvosi műszergyárban Budapest, IV., Koronaherczeg-u. 17.

***** **HAJHULLÁSNA!** ***** **csafis a világhírű első-rangú gyorsan és biztosan ható «Haaroid»** nyírfaolajban haj-práparátumot használja. Orvosilag számtalanszor ajánlva, egyszerűen ki-probléma. Nincs hajhullás, nincs fej kopra, nincs viszketőség, nincs idegelti megöszülés, a haj nem török és nem hadd, hanem dús, felt, selyempuha, fényes lesz. A «Haaroid» erősti és élteti a hajbort és **ÚJ NÖVÉST** idéz elő. Ezzen köszönök ennek a szernek gyönyörű hajukat! Ahol minden más szer hatástalannak bizonyult, ott a «Haaroid» csodás hatást tudott felmutatni. Számtalan köszönő és elismerő levél rendelkezésre áll. Egy üveg használati utatással, miként kell hajat ápolni K 7.—. Nagy üveg K 12.50. Portoköltség külön. Diskréit küldés (a tartalom megnevezése nélkül). Cím: Parfümerie, «Zam LlydhoF. Wien II/10. Praterstrasse 13

Fiatalos, üde arczbört varánol elő 10 nap alatt és eltávolít minden teinhibát, ugymint miteszer, pattanás, szőrtűl, ránc, arvrődőség, illuzsion, hervadt, pettyhódó bört, a Dr. Karsening-féle szőpítő-szer. A kurz egyszerű, otthon végezhető, minden feltétel nélkül. Befolyás utas arczbört ragyogó szépségben, gyermekü bűdségben és illuzsionban pompázik. 1 üveg 15.— K. **Dizsdre szőpítő-szer** — Gyár: **KIVARYON & Co.** — Székhelyük hely: **GROSS ANTZEL** Budapest, VIII., József-körút 22. (Jelművel 1.)

Ujvári telefonál

Ujdonság!

Mesés felvétel!

A világ legjobb hanglemeze!

Alig volt még magyar tréfás felvételnek olyan szenzációs sikere, mint ennek a hanglemeknek, melyet Ujvári Károly, a legkacagtatóbb, a legnépszerűbb budapesti komikus pompásan adott elő. Elejétől végig holtranevettető! Ez a hanglemez pénzért nem kapható, csupán 6 öreg, lejátszott lemezért.

W Á G N E R

„HANGSZER-KIRÁLY“-nál,

Budapest, VIII., József-körút 15. (Telefon: József 35-92)

Fiók: IX., kerület, Ráday-utca 18. szám.

BESZÉLŐGÉPEK

200 koronától 1000 koronáig.

ÓVÁSI

Figyeljen a WÁGNER névre,
hogy máshoz be ne tévedjen.

Dalszöveges

lemezjegyzék és árjegyzék
ingyen!

Lejátszott vagy törött hanglemezeket darabját 1-50 fillérért megvesszük!

45. SZÁM. 1918. (65. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL

BUDAPEST, NOVEMBER HÓ 10.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegyé-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 80 fillér.

Előfizetési feltételek:

Egészévre — 40.— korona.
Félévre — 20.— korona.
Negyedévre — 10.— korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott vitéldij is csatolandó.

A TISZTEK LETESZIK AZ ESKÜT A NEMZETI TANÁCSNAK NOVEMBER 2-ÁN, A PÁRLAMENT ELŐTTI TÉREN.

A FORRADALOM BUDAPEST UTCÁIN.